

Illan tullen

Kirj. Aino Päiviö

Päivätöiden päätyttyä,
illan tullen hiljaisen,
istun taasen huoneessani
ikkunastain katsellen.

Tuolla päivänlaskun mailla
vuorten siintävän mä näin,
mutta muuttolinnun lailla
aatos riensi kotiinpäin.

Siellähän mä lasna piennä
katsoin päivänlaskua,
iltaruskon kimmellystä
joen sinipinnalla.

Muistan, miten taivas silloin
purppurana leimusi,
vuorten huiput, puiden latvat,
kultahohtein kuvasi.

Siellä iltahämyt vienot,
haaveilleni lennon soi;
unelmaini kainot ulput
kukkahansa nousta voi.

Öisin sillat hopeaiset
kutoi Kuutar impynen,
niitä myöten hengen maille
kohos' aatos kaihoinen.

Iltahämyt haaveherkät
lännenmailta poissa on,
hetkiseks' vaan päivän lasku
taivahan saa loistohon.

Mutta aina illan tullen
aatos kotiin kiiruhtaa,
lapsuusajan muisteloihin
autuaana uinahtaa.

Maailmalla suuret tuulet
taittoi ulput unelmain,
kuihtui ruusut toiveitteni,
maahan päänsä kallistain.

Uupui aatosteni lennot,
uupui, maahan vaipuen.
Tosi-elo rautakourin
murskas linnat haaveitten.

Poistui rinnan lapsuusrauha,
siellä myrskyt myllertää,
sielun soinnut, suuret, syvät,
särkyneenä värähtää.

Kyyneleinen elon polku,
minne, minne määräs vie?
Matkamiestä monen monta
uupunutkin tielle lie.

Aivojemme toiminta

Kirj. G. Melander.*)

Aivoihin, siihen hermoston osaan, joka on pääkopan sisässä, kuuluu sisempi valkoinen ja ulompi harmaa aine. Edellisen muodostavat hermosäikeet, jälkimmäisen hermosolut. Tässä harmaassa päällysaineessa, *cortexissa*, kaikki henkiset toimitukset tapahtuvat. Elinten toiminta taas, kuten ravinnon ottaminen, verenkierto, ulostus, erityys, liikunto — sanalla sanoen kaikki elintoimitukset — voivat tapahtua ilman aivojen "cortex" osaa. Mutta äly ja siveelliset kyvyt, mielenliikutukset ja itsesäilytyksen vaistot eivät ilman sitä ole mahdollisia. Kun vaan harmaa aivoaines ei saa vikaa, niin järjestelmän kaikki muut osat saavat sairastua, taikka erikseen tulla hävityiksiin, vieläpä selkäydinkin vahingoittua, ilman että järjen toiminta siitä kärsii vahinkoa. Tietysti sydämen, *pidennetyn ytimen* tai jonkun muun välttämättömän elimen vahingoittaminen aiheuttaa kuoleman. Mutta jos toiselta puolen aivojen harmaa päällysaine joutuu puristuksen alaiseksi, ylenmäärin kiihottuu, vahingoittuu tai tulee hävitettyksi, niin järjen toiminta osaksi taikka kokonaan häiriyytyy, taikka aivan sammuu. Kun aivojen päältä puserrus poistetaan — esim. aivokasvannainen tai pääkopanvika leikataan pois, suonen halkeamisen kautta vuotanut veri taikka märkä poistetaan, taikka tulehdus saadaan asettumaan, — niin tietoisuus ja ajattelemis- ja tunnekyky palaavat. Me ajatte-

lemme ja tunnemme, iloitsemme ja itkemme, rakastamme ja vihaamme, toivomme ja pelkäämme, suunnittelemme ja hävitämme, luotamme ja epäilemme juuri harmaan aivoaineen toiminnan kautta. Sen solut kiinnittävät muistoon kaikki havainnot, mitä laatua ne sitten lienevätkin, jotka joutuvat yksilön huomiopiiriin, eikä ainoastaan sitä äyllistä tietoa, joka niistä on saatavana, vaan myös ne mielenliikutukset, jotka siitä aiheutuvat, ja ne intohimot, joita ne synnyttävät.

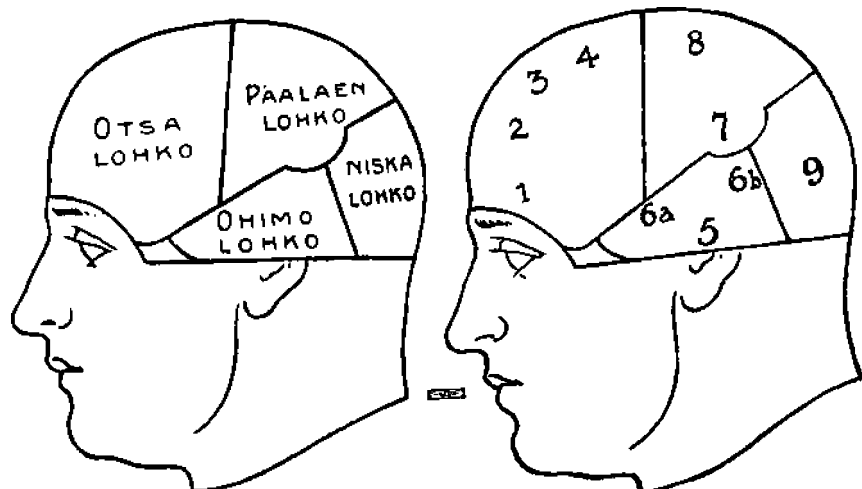
Elävien eläinten aivojen kiihoittaminen ja typistäminen — johon nykyinen aivofysiologia suureksi osaksi perustuu — ei voi luoda mitään valoa ihmisen *henkisiin* kykyihin ja lahjoihin, eikä *neuronin* eli aivosolun tarkinkaan tutkiminen voi selvittää niitä ajatuksia ja tunteita, jotka ovat sen toimenä. Aivojen tutkijalle ei riitä se tieto aivojen rakenteesta (anatomia) ja toiminnasta (fysiologiasta), joka saadaan eläimiä leikkaamalla. Hänellä tulee olla täydellinen ihmislunteen tuntemus, kokemus ihmisen järjen ja lunteen ilmauksista kaikissa elämän oloissa. Anatomia ja fysiologia tutkivat aivojen rakennetta ja toimintaa, frenologia taas sitä voimaa, joka niiden toimintaa elähyttää. *Frenologia* eli *aivo-oppi* ei käsittele ainoastaan viettejä ja aistimuksia vaan *inhimillistä elämää*. Frenologian tutkijain tulee olla oppinut mies. Ne monenlaiset "professorit", jotka keinottelevat yleisöltä rahaa muka ajatuksenlukemisella, eivät ole muuta kuin silmänsäätäjiä.

Vaikka aivot voidaan käsittää kokonaisuutena, niin ne siitä huoli-

* Tässä kirjotuksessa käsitellään ihmisten sieluelämää yksinomaan fysiologiselta kannalta. Sänenlen seuraavaan numeroon tulee kirjoitus, jossa esitetään kysymyksen yhteiskunnallinen puoli.

matta sisältävät lukemattomia keskuksia, joilla kaikilla on eri toimensa. Nämä keskuksat käsittävät elimellisesti kaikki tiedon ja kokemuksen vähimmätkin seikat. Ne kiinnittävät jokaisen määrätyn huomion ja ajatuksen ja jokaisen harkitsemuksen, joka yksilön aivoissa on milloinkaan tapahtunut. Ne pitävät jokaisen aistimuksen ja tunteen, jokaisen mielenkiihoutuksen tai intohimon ja yleensä jokaisen niistä mielentoimituksista,

vojen toiminnassa, ja aivojen rakenne on sitä monimutkaisempi, kuta suurempi kykyjen ja taipumuksien luku on. Jos aivot olisivat yksi ainoa elin, niin kaikilla eläimillä olisi samanlaiset vaistot ja yhtä monta vaistoa. Mutta todellinen asianlaita onkin, että henkiset peruskyyvyt samojenkin lajien yksilöissä, joilla ne ovat samat, kuitenkin ilmaantuvat eri tavalla, sen mukaan missä määrässä eri aivokeskustat ovat eri tavalla kehitty-

Aivolohkojen ja pään pluta-ulan suhteet.

jotka täydelliseen ihmisluonteeseen kuuluvat. Kaikki sielullisen toiminnan peruslajit tapahtuvat enemmän tai vähemmän rajoitetuissa aivo-osissa. Aivoissa on voimassa juuri sama järjestys kuin kaikissa muissakin elimissä, sama fysiologinen työnjako kuin yleensä elimistöissä.

Aivot tulevat sitä monimutkaisimmiksi ja niitten poimut sitä selvemmiksi ja lukuisemmiksi, kuta korkeammalle nousemme luomakunnan portaita. Tärkeimmät eroavaisuudet pään rakenteessa vastaavat selviä eroavaisuuksia ai-

neet. Niinpä semmoiset ihmiset, joilla on jollain alalla ensi luokan lahjat, joskus ovat aivan vähäpätöisiä kaikissa muissa suhteissa. Nero on melkein joka tapauksessa osittainen ja rajottuu muutama harvain henkisten kykyjen liioittelemiseen. Mutta se ei olisi mahdollista, jos hengen elin olisi yksinkertainen rakenteeltaan. Ihmelapset ovat aivan yhtä lapsellisia kuin tavallinenkin lapsi kaikessa muussa, paitsi tuon erityisen lahjansa puolesta, joka niillä on.

Ei ole kahta kalloa eikä kaksia aivoja, jotka olisivat rakenteensa

puolesta aivan samanlaiset. Ihmisten luonne on erilainen ja tämä luonteen erilaisuus on heille ominainen aina lapsuudesta saakka.

On todistettu, että vammat, jotka kohtaavat päätä, vaikuttavat haitallisesti yhteen taikka useampaan henkiseen kykyyn sen mukaan, mikä paikka on vamman kärsinyt, jota vastoin henkilö muissa suhteissa jää aivan terveeksi. Tä-

saa takaisin henkiset kykynsä. On niinkään huomattu, että otsasolujen kiihottaminen aiheuttaa ymmärryskyvyn keskittymisen ja heijastuksen jouduttamista, saaden siten aikaan nopean aatteitten juoksun. Ja että taas samain aivo-osain pehmeneminen saa aikaan mielenvikaa, jota vastoin päälään, niskan ja ohimoiden seutujen kiihottaminen pääasiallisesti vaikut-

Ihmisen aivot.

Otsalohko	{	1. Ymmärtämisen kyky. 2. Harkintakyky. 3. Siveelliset tunteet. 4. Uskonnolliset tunteet.	}	Äly Moraliset käsitteet
Ohimolohko	{	5. Itsesäilytysvalo. 6. a. Keräämisvalo. 6. b. Salaamisvalo.	}	Taipumukset
Päälään lohko	{	7. Pelon tunne. 8. Itsekkyys.	}	
Niskalohko		9. Valkutteet.		
Vähät aivot		10. Sukupuolivietti.		

mä voidaan selittää ainoastaan sen kautta, että aivojen eri osilla on eri tehtävät. Niinpä turmio, vammat, joitten alaisiksi aivot joutuvat päälään seudun alemmissa osissa, saavat aikaan erilaista raskasmielisyyttä. Ohimoitten keskiseutuja kohtaavat aivovammat sitä vastoin synnyttävät kiukkuisuutta, joka voi yltyä raivohulluudeksi j. n. e. Kun vamman vaikutukset poistetaan, siten että joku vikaantunut luu poistetaan, niin potilas

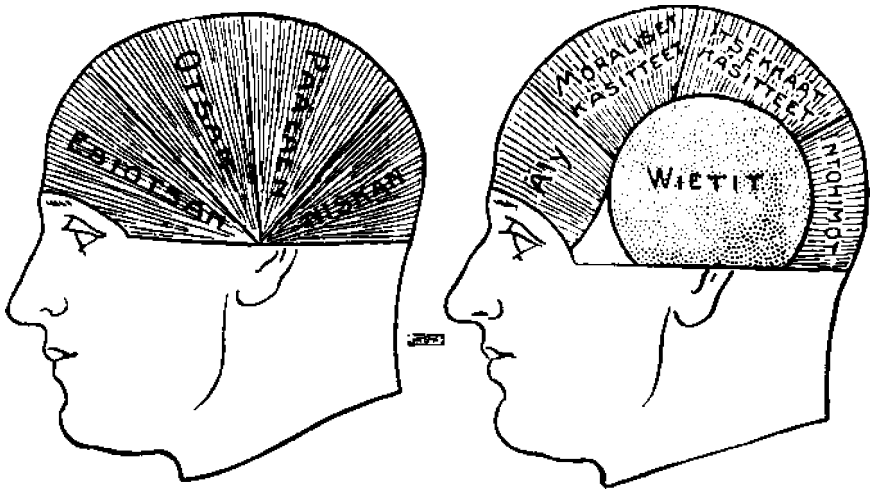
taa mielenliikutuksiin ja taipumuksiin, jättäen järjen usein aivan koskematta. Muutamissa myrkytystapauksissa, kuten esim. liian alkoholin käyttämisessä — korkeimmat henkiset kyvyt ensimmäiseksi lamaantuvat, niin että ihminen menettää kyvyn hallita luonnollisia taipumuksiaan. Sen vuoksi toiset humaltuessaan käyvät surullisiksi, toiset taas iloisiksi, toiset puhuvat hullutuksia, toiset käyvät kaunopuheliaiksi. Toisten hyvän-

tahtoisuus ei tiedä mitään rajoja, toisissa kehittyi oikea surmaamisen himo, ja niin edespäin. Kaikki nämä seikat viittaavat siihen, että harmaassa aivoaineessa on keskushermostelmää, ei ainoastaan älyn toimintaa, vaan myös mielenliikutuksia ja taipumuksia varten.

Että aivoissa on eri keskustoita saa vielä tukea siitä seikasta, että aivojen etuosalla ja takaosalla on eri verisuonensa. Lisäksi monien tutkijain huomiot osottavat, että muutamat isojen aivojen seudut

tasta, niin on selvää, että koska aivoissa on kaksi puoliskoa, niin kukin keskusta on kahdenkertainen, ja tästä seikasta ehkä riippuvat ne harvat tapaukset, joissa joku erityinen keskusta on vahingoittunut tai tullut hävitetyksi, ilman että henkisiin kykyihin on ilmaantunut minkäänlaista heikkenemistä.

Kuta korkeammalle kehittyneet henkiset kyvyt ovat, sitä läheisemmin aivojen eri osat liittyvät toisiinsa monimutkaisien kanavaver-

Kulunka aivojen toiminta jakautuu.

melkoisesti eroavat toisista seuduista rakenteensa puolesta. Rakenteen erilaisuuksiin epäilemättä liittyy erilainen aivotointi. Se soluryhmä, jonka toiminta on pelkkä ymmärtäminen, ei voi olla rakenteeltaan samanlainen kuin toinen soluryhmä, jonka toiminta on puhtaasti mielenliikutuksellinen. Molemmat voivat olla toisiinsa yhdistetyt keskittymissäkeitten kautta, niin että toinen voi herättää toisen, mutta kummallakin soluryhmällä täytyy olla eri tehtävänsä. Vaikka puhumme keskus-

kon kautta, niin että niiden välillä on mitä vapain yhteys. Vaikka keskustat itse ovat erillään, niin ovat ne kuitenkin kaikki yhteydessä toistensa kanssa ja kunkin toiminta perustuu siihen, mikä sen suhde naapureihin on. On sen vuoksi erehdys etsiä päältä päin kallosta aivoaineen kasvannaista tai pakkaa.

Kuta enemmän aivoainetta on, sitä suuremmat ovat henkiset kyvyt ja voimat, jos muut ehdot ovat samat. Kaikki, mitä olemme ihmisistä ja eläimistä huomanneet,

viittaa siihen, että jonkun hermo-keskustan voimakkuus aina on suoranaudessa suhteessa sen suuruuteen. Jokaisen ruumiineli-
men koko on sitä suurempi, kuin enemmän sitä harjotetaan fysiolo-
gisen kykynsä rajoissa, ja tämä pi-
tää aivoistakin paikkansa. Jos
henkinen työ lisääntyy, niin ai-
votkin kasvavat sen mukaan.

Aivot voivat olla liian pienet. Yleinen sääntö kuitenkin on, että kun aivot ovat liian pienet, niin tämä koon vajaus ei koske samalla tavalla aivojen kaikkia osia, vaan etupäässä esiotsan ja otsan seutuja — niitä osia siis, joissa ihmisen ominaiset kyvyt ja tunteet ilmenevät. Aivojen taaemmat ja alemmat osat sitä vastoin — ne osat joissa himot ja vietit sijaitsevat — ovat paljon vähemmän kärsineet. Siitä siis johtuu tuo omi-
tuinen eläimellinen katse, joka muutamilla ihmisillä on.

Kun otamme huomioon, että aivojen henkiset toimitukset eivät käsitä ainoastaan järjen kykyjä ja moralisia tunteita, vaan myös tunteet ja itsesäilytyksen vaistot, niin on selvää, ettei aivojen laajuus yksinään voi osottaa ihmisen henkisten kykyjen suuruutta. Oli-
pa pää suuri tai pieni ja aivot raskaat tai keveät, *kokonaisuudessaan* ne eivät anna minkäänlaista osviittaa siihen, minkälaiset yksilön henkiset voimat tai siveellinen luonne ovat. On tullut kyvyistään ja opistaan kuuluisia miehiä, joilla on ollut harvinaisen suuri pää, mutta on myös ollut toisia, joiden pää on ollut harvinaisen pieni. Voidaksemme tehdä johtopäätöksiä meidän tulee verrata toisiinsa eri seutujen suhteellista kehitystä samoissa aivoissa. Tutkimukset ovat osottaneet, että jonkun erityisen aivoseudun korkeaan kehitykseen aivojen muihin osiin ver-

raten liittyvät erityiset erinomaiset hengen voimat, joilla on kysymyk-
sessä olevassa aivojen osassa si-
jansa. Aivan samalla tavalla kuin semmoisilla eläimillä, joilla on hy-
vin tarkka hajuaisti, on verraten suunnattomasti kehittyneet haju-
aistimukset, samoin semmoisilla ihmisilläkin, joitten tärkein luon-
teenomaisuus on erinomainen mää-
rä puhdasta järjen voimaa, esiotsan seudut ovat erittäin kehittyneet aivojen muihin osiin verraten. Erotukset saman perheen jäsenten henkisissä voimissa johtuvat täydelleen siitä, missä määrin eri aivojen osat ovat kehittyneet. Kaikilla normalisilla aivoilla on samat osat ja samat henkiset peruskyyvyt, mutta niiden eri poimujen kehitys vaihtelee. Tämä suhde on suunnattoman vaihtelevainen. Siitä johtuu ihmisten luonteen suuri eroavaisuus, hengen peruskyykyjen eri kehitystasteet samassa yksilössä.

Tästä siis näkyy, että erityisesti painostamme aivojen eri osain keskinäisiä suhteita ja pidämme niitä henkisten voimien ilmaisijoina. Mutta vaikka aivojen koko ja muoto huomataankin suotuisaksi, niin eivät ne kuitenkaan siltä aina kykene hyvin suorittamaan henkisiä tehtäviä, sillä on toisia seikkoja, jotka voivat tuottaa harvinaista toiminnan tarmoa, taikka ehkäistä aivojen tehoa. Ruoansulatus, verenkierto ja muut elintoinnat voivat olla häiriintyneinä ja vaikuttaa aivoihin kiihottavasti tai lamaavasti, vaikka niiden suhteet muutoin olisivat kuinkakin suotuisat. Aivojen pätevyyttä arvosteltaissa on lisäksi otettava huomioon niiden laatu, mutta vasta toisessa sijassa. Laadulla on merkityksensä ainoastaan silloin, kun kahta taikka useampaa ihmistä verrataan toisiinsa. Koska aivot kuuluvat ihmisen yleiseen ruu-

miinrakennukseen, niin niitten laatu voidaan jossain määrin arvostella ruumiin yleisen rakenteen perustuksella — hiuksien ja kynsien, luitten, lihaksien kehityksestä y.m. Jos edessämme on terveen ihmisen aivot, niin jokaisen aivo-osan laatu on sama ja siitä syystä se osa, joka on laajin kooltaan, on voimallisinkin.

Elävien ihmisten aivojen koko ja muoto voidaan arvostella jotta-kuinkin tarkkaan, sillä pääkalloa voimme käytännössä täydelleen pitää terveen ihmisen aivojen mittana. Äsken syntyneen lapsen pää on noin 32—35 senttimetriä ympäri

netta, ja että siinäkin alinomaa ta-
pahtuu imeytyminen, ravitseutu-
minen, hajoaminen ja uuden luu-
aineen muodostuminen. Monikin
tahtoo meille uskotella, että aivot
päinvastoin mukautuvat pääkalon
vastapainon mukaan, koska luu on
kovempaa kuin aivoaine. He eivät
ota huomioon, kuinka semmoisten
henkilöitten pääkallo suurenee,
joilla on aivoissa vettä, ja että tä-
mä osottaa aivan päinvastaista.
He niinkään unohtavat, että luon-
non yhtämittäinen ravitsemistoi-
minta muuttaa ja muodostelee ko-
vimmatkin aineet yhtä helposti
kuin pehmeimmätkin, kasaamalla

Säännöllinen pääkallo.

Tylsimielisen pääkallo.

mitaten, aikuisten ihmisten pään ympärimitta taas vaihtelee 50—58 senttimetrin välillä. Pääontelon ja samalla koko pään koko on sitä suurempi, kuta suuremmat aivot ovat, ja tätä rinnakkaista suurenemista jatkuu, niinkauan kuin pää kasvaa. Tämä seikka riittävästi osottaa, että pääkallo paikalla mukautuu aivojen mukaan, sitä myöden kuin aivot kasvavat. Ja koska pääkalon luut aina mies-
kuntoisuuteen saakka ovat hyvin ohuet, — noin pari millimetriä vahvat tai vähän päälle — niin siitä luonnollisesti johtuu, että kal-
lon ulkopiirre on aivan samanlainen kuin aivojen pinta. On muis-
tettava, että pääkallo on elävää ai-

vähitellen ravintoaineita ja ime-
mällä pois niitä, jotka jo ovat ol-
leet kudoksissa liian kauan. On
tehty vääriä johtopäätöksiä siitä,
mikä ulkomuoto aivoilla on ollut
luisesta kopastaan otettaissa. Kun
aivoilla ei enää ole pääkalon tu-
kea, niin ne vaipuvat kokoon ja
littistyvät, vaikka ovatkin henkilön
eläissä kokonaan täyttäneet pää-
kalon ontelon. Voidaan hyvällä
luottamuksella sanoa, että jokai-
nen pääkopan osa vastaa jotain
erityistä allaan olevaa aivo-osaa,
että aivopoimuryhmät voivat muut-
taa pääkopan muotoa ja että niitä
vastaa sen ulkopinnalla näkyvät
merkit. Mutta kuuluisain *pääkuh-
mujen* merkitystä emme siltä voi

suureksi arvata. Otsavaon merkitystä on myös paljon liioteltu. Lapsissa sitä ei tarvitse ottaa ensinkään lukuun, naisissa vähän enemmän. Mitä taas miehiin tulee, niin ruumiin muitten luitten koko meille ilmaisee, miten suurta vakoa on edellytettävä. Vaikka otsavako olisikin hyvin laaja, niin vaikuttaa se vain esiotsalohkojen alaosan keskustaan, mutta ei sitä vastoin pään etuosan leveyteen, eikä sen pituuteen korvista mitaten. Niille, jotka kuhmujen mukaan mittailevat ihmisen viisautta, otsavako ehkä tuottaa paljonkin aprikoimista, mutta ei sille, joka tässä esitettyjen perusteiden mukaan arvostelee eri aivoseutujen suhteellista kokoa.

Useimpien ihmisten aivot lakkaavat kasvamasta heidän alkaessaan neljännen vuosikymmenensä, mutta on niitä, joilla kasvaminen lakkaa vasta neljännen vuosikymmenen päätyttyä. Se riippuu kokonaan siitä, miten vilkkaassa toiminnassa asianomaisen järki on ja minkä verran hän laajentaa tietojaan uusilla tiedoilla. Vanhain ihmisten ja mielisairaitten pääkallo joutuu eräitten muutosten alaisiksi, mutta niitä meidän ei tarvitse tässä ottaa lukuun.

Ihmisellä otsalohkot kehittyvät suuremmiksi kuin millään eläimellä. Kuta korkeammalle nousemme eläinkunnan kehityksportasta, sitä enemmän näemme otsalohkojen laajenevan aivojen muihin osiin verraten, kunnes niitten pinta on kolmas osa aivojen koko pinnasta. Mutta eivät korkeimmallekaan kehittyneitten apinain otsalohkot ole edes niin laajat kuin kaikista alhaisimman pieniaivoisen idiodin. Ja koska ihmisen ja eläimen aivojen muissa lohkoissa ei ole huomattavana samantaisista suhteitten ristiriitaa, niin voimme tästä tehdä sen johtopää-

töksen, että otsalohkot juuri sisältävät ne keskustat, jotka ovat nimienomaan inhimillisiä — s. o. ne käsittävät varsinaisen älyn ja siveellisten käsitteiden keskustat. Suurempi osa otsalohkoista — lukuun ottamatta keskipoimuja, jotka luemme päälaen lohkoihin, — ovat sen linjan etupuolella, joka tähdätään korva-aukosta päälaen poikki vastaavaan kohtaan pään toisella puolella. Ne ovat oikeammin sanoen se osa aivoista, jonka pystysuoraan molempien korvien kautta kulkeva taso ja vaakasuoraan silmäkulmain kautta kulkeva taso erottaa. Jos näitten molempien tasojen ja lohkon kuperan katon välinen aivojoukko on huomattavan suuri aivojen muihin osiin verraten, — jos se on suhteellisesti hyvin suuri — niin tästä voidaan päätätä, että korkeampien henkisten kykyjen, sekä järjen että siveellisten voimain ilmaus semmoisessa henkilössä on vallitsevampi kuin taipumusten ja viettien, ja että hän pitää kurissa eläimelliset vaistonsa. Päin vastoin taas, jos tämä aivoala on pieni muihin aivolohkoihin verraten, niin semmoisen henkilön eläimelliset vietit vievät voiton järjestä ja siveellisistä käsitteistä. Tässä eivät mitään merkitse kuhmut eivätkä kuopat, joita toiset hakevat aivoista tai kallosta niin suurella huolella ja joista he tekevät niin merkillisiä johtopäätöksiä, vaan johtopäätökset ovat tehtävät aivo-osain suhteellisen kehityksen vertaamisen ja arvostelemisen perustuksella. Tämän väitteen voi itsekukin huomata todeksi, missä hän vain liikkuu tai oleskelee, kaduilla tai kotona, julkisissa tai yksityisissä kokouksissa. Semmoisilla miehillä, joilla on suuret järjen voimat tai etevät siveelliset käsitteet, on kaikkialla maailmassa avarat otsalohkot, olkoon heidän

kansallisuutensa tai uskontonsa mikä tahansa. Tämän väitteen totuuden oivaltamiseksi ei tarvitse tuntea anatomiaa eikä fysiologiaa, sen voi jokainen nähdä tavallisilla silmillä. Kuta ulommaksi otsaluu kaareutuu, sitä enemmän sen sisä-

Rafaellin, etevän italialaisen taidemaalarin pääkallo.

puolella on tilaa aivojen otsapuolelle. Mutta on samalla muistettava, että tämä määrää ainoastaan yhden pinnan. Taakse päin kallistuva otsa voi varsin hyvin käydä yhteen etevän hengenlahjan kanssa, jos otsalohkojen leveys, korkeus ja syvyys on hyvä. Se ei paljoa merkitse, onko pää kokonaisuudessaan suuri vai pieni, kun vain otsapuoli on avara muuhun päähän verraten.

Kuta suuremmat etumaiset lohkot ovat aivojen muihin osiin verraten, sitä hienompi on ihmisen mielenliikutusten ja intohimojenkin ilmaus ja sitä paremmin hän kykenee ne hallitsemaan. Jos sitä vastoin otsalohkojen kehitys keskeytyy tai tauti niitä hävittää, niin alempien viettien ja eetilisten tunteitten taistelu keskeytyy ja järjellisen ihmisen sijasta näemme eläi-

men, joka kokonaan antautuu alempien himojensa tyydyttämiseen. Kaikki mikä kiihottaa otsalohkoja, — esimerkiksi tulehdus taikka kasvannainen — saa aikaan nopeamman aivotoininnan, terottaa ymmärrystä, mielikuvitusta ja muistoa — sanalla sanoen, saa käsitteet nopeammin juoksemaan. Kun aivojen muut osat ovat terveet, mutta ovat menettäneet järjen hallitsevan vaikutuksen, niin ilmautuvat luonnolliset tunteet ja eläimelliset vietit sinään.

Kun elävien koirien ja apinain aivoista otsalohkot on hävitetty, niin on huomattu, että esimerkiksi apinat menettävät utelijaisuutensa, "tutkimisen halun", joka on niille niin omituinen. Eivät ne sitten enää voi saada uusia vaikutuksia eivätkä vanhoja muistaa tai ajatella, arvostelukyvyn menetettyään

Rikoksentehtijä, joka murhasi isänsä.

ne käyvät pelokkaiksi ja ärtyisiksi. Kaikki tunteet ja taipumukset jäävät ennalleen, mutta käyvät hallitsevan tahdon puuttuessa rajummiksi. Mutta ne eivät enää voi osottaa kiitollisuutta, eivät enää mukautua uusiin oloihin, eivät oppia mitään uutta, eivätkä palauttaa muistonsa semmoista, mitä ovat unohtaneet. Elävillä eläi-

millä tehdyt kokeet niin ollen osoittavat todeksi arvelumme, että aivojen otsalohkot ovat ymmärryksen ja ajattelemisen ynnä moralisten käsitteiden keskustat, mikäli näitten alkeita on eläimissä huomattavana, ja että ne lisäksi hallitsevat vaistomaisia taipumuksia.

Otsalohkot voidaan jakaa kahteen alalohkoon:

1. Etumaista sanotaan esiotsalohkoksi. Se on silmäkuopista lähtevällä tasolla ja käsittää otsan seudet hiusrajaan saakka semmoisilla henkilöillä, jotka eivät ole kaljuja.

2. Ylempi alalohko ulottuu tästä rajasta ennen mainittuun pystysuoraan tasoon. Tämä osa tavallisesti on tukan peitossa.

Edellinen osa voidaan vielä jakaa alempaan osaan, jossa järjen käsityskyky sijaitsee, ja ylempään osaan, jossa sijaitsee refleksionikyky eli varsinainen järki. Viimeksi mainittu osa — tietysti korvasta saakka mitaten — on kehittyneet etenkin semmoisilla ihmisillä, joitten tieto perustuu etupäässä järkeen, joiden tieto on toisin sanoen teoretista tietoa, vastakohtana käytännölliselle tiedolle, jota vastoin semmoisilla henkilöillä, joiden tieto perustuu havaintoon, edellinen osa on suurempi.

Toinen ja ylempi alalohko on siveellisten ja taiteellisten tunteitten seutu (etuosa) ja uskonnollisten tunteitten seutu (takaosa). Nämä aivoseudut ovat eläimillä olemattomat taikka vähän kehittyneet ja hyvin pienet rikoksentekijöillä ja kaikilla alimmilla ihmisroduilla, jotka ovat raakalaisista ja epäinhimillisistä taipumuksista tunnetut.

Käymme nyt käsittelemään ohimolohkoja. Ihmisten samoin kuin eläintenkin aivoissa on osa, jonka toimena ovat nuo yksilön itsensä säilyttämiselle välttämättömät itsekkäät taipumukset eli vietit. Mi-

tä hyötyä on eläimen aivoista, muuta kuin vaistojen ilmaisemiseksi? Niitten suuri koko estää meitä olettamasta, että hermoaineen paljous olisi muka älyn mitta. Mutta jos myönnämme, että eläimillä on vaistoja, jotka riippuvat eräistä aivonosista, niin meidän myös täytyy olettaa, että ihmisessä on samanlaisia itsetiedottomia impulsseja. Eläviä eläimiä leikattaissa on huomattu, että kun otsalohkot on hävitetty, niin eläi-

Musta, mutta hyväntahtoinen.

Neekeri, jonka pää on tähän kuvattu. Na, pelasti St. Domingon kapinan aikana 400 ihmistä.

met ovat menettäneet kyvyn hallita viettejään, joten niitten luonne on pahentunut. Toiselta puolen taas, kun petoeläinten aivoista on hävitetty ne osat, jotka edustavat ohimolohkoja, niin nämä eläimet ovat muuttuneet aivan sävyisiksi. Ohimolohkojen laaja kehitys, jota korvavälän leveys ja syvyys osoittaa, ilmaisee voimakkaita eläimellisiä intohimoja sekä voimakasta elintoimintaa. Jos tälle leveydelle vastapainoksi järjen ja siveellisten käsitteitten seudut ovat riittävästi kehittyneet, niin luonne on voi-

makas, mutta samalla viehättävä. Ei koskaan pidä arvostella eläimellisten taipumusten voimaa ainoastaan ohimolohkojen suuruuden mukaan, vaan meidän tulee niitä verrata aivojen muiden osain kehitykseen, etenkin otsalohkoihin, se on järkeä ja siveellisiä käsitteitä esittäviin lohkoihin, sillä nämä estävät taikka ainakin hillitsevät niitten vaistojen ylenpalttista ilmausta, jotka alkuaan olivat itse säilytystä varten määrättyt. Jos

Tuppelupukari.

ihminen eläisi yksinään saarella, niin kaikki itsesäilytyksen vaistot olisivat paikallaan. Mutta yhteiskunnassa eläissään hän voi nauttia yhteiskunnallisen elämän etuja ainoastaan sen kautta, että näitä vaistoja on hillitsemässä siveelliset käsitteet, jotka saavat ihmisen alistamaan oman etunsa etsimisen toiseen sijaan kanssaihmistensä edun hyväksi. Kauan aikaa voima, rohkeus ja tilapäiset juonet ratkaisivat, kumpi tyyppi pääsi toisesta voitolle, kunnes kehityttiin niin pitkälle, että äly pääsi

vallitsevaksi. Silloin ei enää ollut tarpeellista toisilta ryöstää itsensä säilyttämiseksi, vaan keksittiin keinot, miten yksilö saattoi koota omaisuutta viekkaammalla tavalla. ei ollut enää tarpeellista tappaa vihollisia, eikä niitä, jotka olivat toimeentulon ja vaurastumisen esteenä, sillä ne voitiin nyt voittaa lievemmillä keinoilla. Jos olisi olemassa ainoastaan vaistoja ja älyä, niin useimmat ihmiset käyttäisivät älyään omien vaistojensa tyydyttämiseksi, juuri niin kuin eläimetkin tekevät. Mutta siveellisten käsitteiden kehittyminen ihmisessä hillitsi semmoisia taipumuksia. Vaikka ihminen kykenee hillitsemään viettejensä ja intohimojansa paremmin kuin eläimet, niin ei siitä suinkaan seuraa, että nuo intohimot tai vietit ovat heikommat. Ne vain ovat enemmän järjen vallan alaisuudessa.

Ohimolohkojen alemman osan kärjessä on nälän ja janon keskustta, jonka vagushermon haara yhdistää vatsan kanssa. Tämän keskustan ensinnä keksi eräs frenologiaa tutkiva lääkäri, sittemmin se huomattiin eläinkokeitten kautta ja aivan hiljattain ovat kliinilliset havainnot osottaneet huomion oikeaksi. Nälän tunne kiihottaa eläintä etsimään ruokaansa. Voidakseen säilyä sen täytyy tappaa ja hävittää ruumiinsa ravitsemiseksi — sillä tulee siis olla voimaa ja halua saaliin anastamiseksi. Tämä on suurin osa mainitun alalohkon tehtävästä. Koska tämä vietti on lihansyöjille eläimille erittäin tärkeä, niin tämä osa niitten aivoista on korkealle kehitynyt ja hyvin raatelevien eläimien pääkallossa on sillä kohdalla kohennus. Sama on laita semmoisten ihmisten, joilla on taipumusta väkivaltaisuuteen. Itsesäilytyksen vaisto sisältää toisenkin taipumuksen, joka näyttää liitty-

vän tämän alalohkon taaempaan osaan. Jotta eläin voisi pitää puoliaan olemassa olon taistelussa, niin sen täytyy älytä vaarat, jotka sitä ympäröivät, ja kyetä ne torjumaan, sekä vahingoittamaan vihollisiaan. Tästä on seurauksena tappelun vietti. Vihollisen näkeminen kohottaa eläimen tarmon kiiivaaksi raivoksi, joka aiheuttaa koko ruumiissa tärkeitä verisuonien toimia ja saa jokaisen lihaksen voiman kasvamaan monenkertaiseksi. Se on seurauksena refleksijärjestelmästä, jolla on äärettömän suuri merkitys yksilön itsensä säilyttämiseksi taistelussa olemassa olon edestä. Elävien eläinten leikkaukset todistavat tämän huomion oikeaksi. Sillä jos tätä osaa eläinten aivoista kiihotetaan, niin se saa aikaan raivon ilmiöitä, kuten sylkemistä, hännän pieksemistä, kidan aukomista, hyökkäyshyppyjä, kiukkuisia ääniä tai korvain niuhistamista, jonka kaikki eläimet tekevät, ennenkuin rupeavat taistelemaan. Itsesäilytyksen vaisto ihmisessä ei rajoitu taistelemisen haluun eikä fyysisillisen vastustuksen tekemiseen, vaan se terottaa ja vahvistaa kaikkia muitakin hengenvoimia.

Kiukustuminen eli viha on itsesäilytysvaiston aktiivinen muoto. Kiukku on mielenliikutus, joka ei tuota nautintoa sen enempää kuin kipuakaan, siitä herää halu tulla mielenliikutuksen aiheuttaja. Kaikenlaiset vastoinkäymiset suuttuttavat meitä ja lapset varsinkin osottavat selvään suuttumukseensa. Nälkäiset ja ne, jotka potevät ruuansulatuserelimien tauteja, ovat hyvin kärkeäitä suuttumaan. Ja toiselta puolen taas kiukustuminen helposti saa aikaan ruuansulatuksen häiriöitä. Tämä suhde saa luonnollisen selityksensä siitä, että suuttumuksen ja ruuansulatuksen keskustat ovat lähellä toi-

siaan, vieläpä siitä voi aiheutua sekin, että humalaisissa herää tappelemisen halu. On ihmisiä, joitten järki ei ulotu niin pitkälle, että he kykenisivät hallitsemaan impulsivisia tunteitansa. Sisäinen mielenkiikko hillitsemättä purkautuu ulkonaiseksi ilmaukseksi. Suurimmassa määrässä ärtyisinä, pienimmillekin vaikutuksille alttiina, he usein joutuvat ankarimpaan mielenkiikkoon vähäpätöisimmistäkin syistä. Mielenliikutus voi mennä niin pitkälle, että järjen voima sen kautta kokonaan lamaantuu, eivätkä he enää vähäkään kykene hallitsemaan tekojaan, vaan viehättyvät väkivallan töihin ja rikoksiin. Muuan lääkäri ja aivo-opin tutkija tekee selkoa 350 raivohulluuden tapauksesta, joissa ainoastaan tämä aivojen osa oli sairastunut.

Ohimolohkon etuosassa, juuri nälän ja janon keskustan eli ravintovaiston yläpuolella on keskusta, josta varastojen keräämisen taipumus näyttää olevan peräisin. Se kehittyi eläinten huomattavassa tarpeelliseksi varastojen kokoamisen, koska ravintoa toisin ajoin saattoi olla niukalti. Niin kehittyi taipumus kerätä säästöjä tulevaisuuden tarpeiksi. Ihminen ei koko varastoja vain talveksi, vaan hän kerää tai ainakin pyrkii keräämään kaikenlaista omaisuutta koko elämäkseen ja jälkipolvelleenkin. Kysymyksessä oleva aivoalue antaa ainoastaan taipumuksen ja tavan, vaan ei kykyä, elleivät sitä tue äly ja muut tarpeelliset ominaisuudet. Siitä saa alkunsa omaisuuden rakkaus. Omaisuutta tietysti voidaan hankkia rehellisesti tai epärehellisesti — aivojen muitten osain järjestyksestä riippuen.

Ohimolohkon yläpuolen takaosa on niimikään yhteydessä itsesäilyttämisen vaiston kanssa. Eläinten

täytyi suojella itseään lukuisia vihollisiaan vastaan, etteivät joutuisi tuhon omiksi. Siitä kehittyi piiloutumisen vaisto, joka niinkään oli hyödyksi saalista lähestyttäessä, ynnä epäluulon tunne. Epäluulo on suojeleva vaisto ja niin ollen tarpeellinen hengen avu. Se on taipumus menetellä epäsuorasti ja viekkaasti asianomaisen aikomuksien salaamiseksi. Jos morallinen kasvatustapa on kiero, niin se johtaa viekkauteen ja petokseen. Toiselta puolen taas semmoinen henkilö, jolla tämä osa aivoista on verraten pieni, on luonnostaan avomielinen, suora ja vilpitön tavoiltaan ja käytökseltään. Epäluulo ja vainohulluus usein johtuvat tämän aivoalueen sairastumisesta.

Päälaenlohkot niinkään voidaan jakaa kahteen osaan, — ylempään ja alempaan. Huomautimme jo, että itsekkäät tunteet liittyvät edelliseen. Jälkimäinen taas on anatomisesti yhteydessä ohimopaimujen taaempien poimujen kanssa, ja niin ovat sen toimetkin. Eri eläinlajien taistelu olemisen puolesta saattaa varsinkin heikommat alituisen vaaranalaisuuteen. Tieto menneistä vaaroista tekee ne varovaisiksi ja saa ne samalla pelkäämään vihollisiaan. Siitä syystä ne käyttävät järkivoimiaan pelon tunteen yhteydessä ja varovat vaaraa. Siten kehittyy varovaisuus. Tämä aivoalue on parhaiten kehittynyt niissä eläimissä ja ihmisissä, jotka ovat pelokkaita, arkoja ja kärkeä ryhtymään kaikkiin mahdollisiin varokeinoihin vastaisten vaarain torjumiseksi. Tämän täytyy tapahtua itsestään, muutoin siitä ei ole hyötyä. Ei ole aina aikaa ajattelemiseen. Ilman pelon tunnetta eläimet eivät olisi vaaraa käsittäneet. Epäilemättä eläimelle taistelussaan olemassa olon edestä oli suunnattomaksi

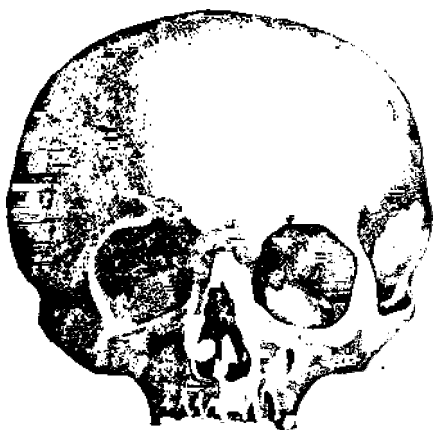
eduksi, että vaarallisen sortaja ääni lannisti sen tarmon peloksi, vähensi kudoksien jänteveyttä ja muutti ulkonäön kuolonkaltaiseksi. Eläin, jota usein pelotellaan, käy araksi. Pelko on säikähtymisen kroonillinen muoto. Siitä kehittyi taipumus varoa tulevia vaikeuksia ja vaaroja, välttää niitä ja hillitä mielihyvän ilmauksia, milloin ne sisälsivät hetkellisen tai vastaisen vaaran. Kun pelko on ylenpalttinen, niin se aiheuttaa epäroimista ja päättämättömyyttä semmoisissa tapauksissa, joissa rohkeaa ja varmaa käytös olisi tarpeen. Milloin pelko taas on vajanainen, silloin usein huomataan huolettomuutta ja varomattomuutta. Kasveja syöväin eläimien kallot ovat päälaen poikki avarat. Raatelevien eläinten kallot sitä vastoin ovat avarat ohimoitten poikki. Päälaen seudun alempien osien vahingoittuminen tai sairastuminen saa aikaan ylenmääräisen pelon ja raskasmielisyyden ilmauksia. Eläinten eläinten leikkaukset ovat osottaneet, että näitten aivonosain sähköiihotukset saavat aikaan pelon ilmauksia ja niitten hävittäminen taas, ettei eläin enää pelkää, eikä huomaa vaaraa.

Niskalohkojen kehitys taas vastaa miehen ja naisen tunteitten ja toisiinsa kiintymyksen vahvuutta. Ne näyttävät sisältävän keskukset, jotka ovat ihmisen tunteitten peruselementit — vanhempien voimakkaan rakkauden lapsiaan kohtaan, joka on välttämätön suvun säilymiselle. Lukuisat antropologit ovat panneet tähdelle, että niskalohkot naisella ovat enemmän kehittyneet kuin miehellä, ja naisilla tosiaan harvoin näkee suoraa takaraivoa, joka miesten kesken on niin tavallinen. Se ei johdu siitä, että naiset kokoavat hiuksensa tukoksi, vaan tosiaan perustuu siihen, että miehen ja nai-

sen pääkallot ovat eri tavalla kehittyneet. On tarkkojen mittauksien kautta todistettu, että naisilla keskileikkauksen takapuolella on enemmän aivoainetta kuin miehillä, jota vastoin miehillä on enemmän aivoja leikkauksen etupuolella. Toisin sanoin, naisilla yleensä on vähemmän järkeä kuin miehillä, mutta sen sijaan enemmän tunnetta. Naiset kiintyvät lapsiin paljon lujemmin kuin miehet, ja ystävyys naisten kesken niinkään on paljon voimakkaampi kuin miesten joukossa. Joka vain on saavuttanut naisen ystävyuden, voi olla varma siitä, että se asia menestyy, jossa tämä nainen on hänen apunaan. Miehet paljon helpommin menettävät rohkeutensa

samanlaisissa oloissa. Semmoisilta henkilöiltä, joitten niskalohkot ovat verraten pienet, puuttuu hellempiä tunteita, he ovat helposti kankeita ja muodollisia. Semmoisella miehellä voi olla korkea velvollisuuden tunto ja terve morallinen vaisto, hän voi vaimolleen ja lapsilleen hankkia kaikki tarpeet ja elämän mukavuudetkin, mutta miehenä ja isänä hän on epäonnistunut.

Kun frenologian eli aivo-opin periaatteet tulevat yleisemmin tunnetuiksi, niin varmaan tämä tiede kohoo siitä syrjäisestä asemasta, joka sillä on tähän saakka ollut, se kohoo tutkimuksen asemasta tieteiden joukkoon.

Boless

Kirjotti Maxim Gokij

Suom. V. F.

Kerran jouduin tuttavuussuhteisiin, josta aijon tässä nyt kertoa.

Olin Moskovassa opiskelemassa, satuin asumaan eräessä paikassa — no niin; hän oli puolalainen nainen, Theresa nimeltään. Hän oli tummaverinen, roteva ja voimakas, tuuheat kulmakarvat ja silmäripset; — suuret, karkeat, alhaisen näköiset kasvot näyttivät, niinkuin ne olisivat viimeistelty kirveellä. Eläimellinen kiilu silmissään, syvä basso äänensä, ajuria muistuttava käyntinsä, ja hänen tavaton voimakkuutensa, joka muistutti minulle torimuijaa, saattoivat minut hirmuisen kauhun valtaan. Minä asuin ullakkokamarissa ja hänen ovensa oli vastapäätä minun oveani. En koskaan avannut oveani silloin kuin tiesin hänen olevan huoneessaan. Mutta se tapahtui tietenkin sangen harvoin. Joskus kuitenkin satuin tapaamaan hänet, kun menin alas huoneistani, rappusilla, eli kartanolla. Hän katseli minua hymyillen, joka tuntui minun mielestäni hävyttömältä, ja iljettävän petomaiselta. Tavallisesti, tavatessani hänet, oli hänen tukkansa ja pukunsa mitä sotkuisimmassa epäjärjestyksessä, ja aina sama inhottava hymy huulillaan, typerästi tuijottaen hän sanoi:

”Kuinka voitte herra ylioppilas?”

Hänen tuhma naurunsa teki hänet vieläkin inhottavammaksi. Olin mielelläni muuttanut kortteeria päästäkseni erilleni hänen läheisyydestään, vaan kun huoneeni oli aistikas, ja näköala huoneeni ikkunasta erittäin miellyttävä, ja ohikulkeva katu oli hiljainen ja rau-

hallinen, niin päätin jäädä siinä edelleenkin asumaan.

Eräänä aamuna, juuri kun olin pukeutunut, loikoilin leposohvalla mietiskellen, koettaen keksiä jonkunlaista tekosyytä jonka nojalla voisin tänäpäivänä jäädä pois luokaltani koulussa. — — Yht’äkkiä avautui huoneeni ovi, ja kynnykselle seisahtuneen puolalaisen naisen inhoittava basso ääni lausui:

”Hyvää huomenta, herra ylioppilas!”

”Mitä te haluatte?”, kysyin häneltä. Hän näytti hämmästyneeltä, kasvoilta uhkui hyvänsuopainen sävy, joka ei ollut tavallista hänelle.

”Katsokaas, herra ylioppilas, minä tulin pyytämään teitä toimittamaan erästä asiaa minulle; olkaa niin hyvä, älkää kieltäkö sitä minulta!”

Siinä loikoillessani ajattelin, että se oli häneltä vaan tekosyy, jolla koetti päästä läheisempään tuttavuuteen minun kanssani. Oleppas varovainen poikani!

”Näettekös, minun pitäisi lähettää kirje kotimaahani”, jatkoi hän matalalla äänellä.

”No” — piru vieköön sinut, ajattelin — ”jos haluatte niin voin sen kirjoittaa teille”. Hypähdin pystyyn otin paperia, istuin pöydän viereen ja sanoin:

”Tulkaa sitten lähemmäksi, istukaa alas ja sanelkaa, mitä olisi kirjoitettava”.

Hän tuli lähemmäksi istuen varovaisesti tuolin nurkalle, katsellen minua arkailevilla silmäyksillä.

”Kenelle minun olisi kirjoitettava?”

”Boleslaw Kapshat’ille Sventsia-

nin kauppalassa, Warsovan rautatien varrella”.

— ”Mitä pitäisi minun kirjoittaa? — puhukaa.”

— ”Rakkahin Bolessini, sydänpäpysi, rakastettuni. Jumalan äiti suojele sinua! Kultasen sydämeni kautta, — miksi et ole pitkään aikaan kirjoittanut surevalle kyyhkysellesi Theresalle — ”.

Minulla oli täysi työ pidättää nauruani. Hän, sureva kyyhkynen todellakin! Lähes kuutta jalkaa pitkä, ja nyrkit niinkuin nyrkkitalpellijalla. Kasvot niin mustat ja likaiset, että näytti niinkuin tämä kyyhkynen olisi ollut kaiken ikänsä savupiippuja nuohoomassa, eikä koskaan saanut kunnollista kylpyä. Kuitenkin hillitsin itseni ja asettaen kasvoni väkävän näköiseksi kysyin:

— ”Kuka on tuo Boless?”

— ”Boless’ko, herra ylioppilas”, vastasi hän loukkaantuneena, sillä olin tavannut väärin hänen nimensä, ”Boless on minun sulhaseni”.

— ”Sulhanenko?”

— ”Ja miksi sitä niin kummastelette, eikö tytöllä sitten saisi olla sulhasta?”

Hän — tyttökö?, no mutta tuo voittaa kaikki mitä tähän asti olen kuullut. Miksikäs ei, kuka voisi väittää sellaista seikkaa! Kaikkihan on tässä maailmassa mahdollista.

— ”Ja oletteko kuvankin olleet kihloissa?”

— ”Onpa jo kuudes vuosi menossa”.

— ”Oh hoh!” — ajattelin itsekseäni, ja sitten sanoin ääneen: ”No niin, jatkakaa saneluanne”.

Ja minun täytyi myöntää — — niin hellä ja rakkautta uhkuva tuli tämän kirjeen sisältö — — että olisi ollut valmis vaihtamaan Bolessin kanssa asemia, jos tuona kir-

jeen lähettäjänä olisi ollut joku muu kuin Theresa.

— ”Kiitän teitä sydämeni sisimmästä, herra ylioppilas”, lausui Theresa syvästi kumartaen. ”Voinko mitenkään tehdä teille palvelusta?”

— ”Ei kiitoksia!”

— ”Eikö ehkä kuluneet päitänne tai alusvaatteenne kaipaisi parsimista?”

Tuo suututti minua. Tunsin, että tämä hameissa kulkeva elefantti sai veren kiertämään poskillani. Sa noin hänelle terävästi, ettei hänen palvelustaan täällä tarvittu, ja niin Theresa poistui.

Kului noin kaksi viikkoa. Eräänä iltana istuin ikkunan ääressä katsellen ulos, hiljalleen viheltäen, ja miettien, kuinka voisin vapautua itsestäni. Tuntui niin kolkolle, ja ilmakin oli mitä roskaisin olla saattoi. Ulos meneminen tänä iltana ei voinut tulla kysymykseenkään. Niinpä päätin siinä ryhtyä tekemään tarkkaa analyysia itseni kanssa. Sekään ei tahtonut käydä päinsä, sillä tunnuin niin tylsälle. Mutta mitään muutakaan tehtävää ei ollut. Silloin taas yhtäkkiä avautui ovi, jumalalle kiitos! Joku tuli minua katsomaan.

— ”Onko teillä erittäin kiire juuri nyt, herra ylioppilas?”

Theresa! Hm! — ajattelin että olisin tavannut mieluummin kenen muun tahansa kuin Theresan.

— ”No mitä haluaisitte nyt?”

— ”Haluaisin pyytää herra ylioppilasta taasen kirjoittamaan”.

— ”Hyvä on, Bolessilleko te haluaisitte minun kirjoittavan?”

— ”Ei, vaan tällä kertaa kirjeen Bolessilta minulle”.

— ”Mi—mi—tä?”

— ”Pyydän anteeksi, herra ylioppilas, kuinka olenkaan sanonut tuhmasti? — Tämä nyt kirjoitettava kirje ei tulisi minulle, vaan eräälle miespuoliselle ystävälleni, jolla

on morsian ja jonka nimi on myöskin Theresa, kuten minunkin. Tuo ystäväni ei osaa kirjoittaa, niin pyytäisin herra ylioppilasta kirjoittamaan hänen puolestaan tuolle Theresalle — —”

Käänsin katseeni häneen. Hän näytti hyvin pelokkaalta, ja sormensa vapisivat, ja vaikka en ensin ymmärtänytkään mikä tarkoitus tuolla naisella oli, niin lopuksi kuitenkin älysin asian oikean laidan.

”Kuulkaapas nainen, sanoin hänelle, te olette valehdellut minulle. Teillä ei ole mitään Theresa ja Boless-nimisiä tuttavuuksia. Se on teiltä vaan tekosyy tullaksenne tänne. Sanon suoraan, etten kaipaa teitä täällä, enkä tahdo olla missään tekemisissä teidän kanssanne, ymmärrätekö?”

Hänen kasvonsa muuttui tulipunaiseksi. Näin kuinka hän arastellen kummallisesti liikutellen huuliaan yritti lausua jotakin, kuitenkin kykenemättä.

Jotenkin johti se minut ajattelemaan, että olin vähän väärin tuominut häntä. Tuon kaiken takana on jotakin. Mutta mitä?

”Anteeksi, herra ylioppilas”, sai hän vaivoin sanotuksi, kääntyen ovelle ja poistui huoneestani.

Tästä jäi epämiellyttävä tunne sydämeeni. Kuulin kuinka hän paukautti oven kiinni jälkiinsä; tyttö raukka kaiketikin poistui erittäin suutuksissaan, —. Ajattelin asiaa uudelleen ja niin päätin mennä häntä lepyttämään, ja kirjoittamaan hänelle se pyytämänsä kirje.

Menin hänen huoneeseensa. Hän istui pöydän ääressä pää nojautuneena käsien väliin.

”Theresa”, sanoin, ”tahdotteko hetkisen kulla minua?”

Koska hyvänsä muistan tätä kohtausta, niin tunnen itseni aina niin kummallisen ahdistetulta. Mutta palatkaamme asiaan. Kun näin et-

tä hän ei vastaa, jatkoin uudestaan:

”Kuunnelkaa minua tyttöseni — —”.

Hän hypähti pystyyn, silmät säihkyen, ja laski molemmat käntensä olkapäälleni, ja enempi kuis-katen kuin mutisemalla syvällä bas-soäänellään sanoi:

”Katsokaa, herra ylioppilas, mitäs siitä, vaikka ei olisikaan Theresaa, ja mitäs siitä vaikka ei olisikaan mitään Bolessia? Onko siitä mitään haittaa teille, eli onko teille niin perin vaikeata kirjoittaa muutama sana paperille! Oh! teitä, Luulin teitä hyväksi nuorukaiseksi, sellainen kaunis, vaaleatukkainen pikku poika. Niin, se on tosi — — mitään Bolessia, eli Theresaa ei ole vaan ainoastaan minä olen olemassa! Mutta mitäpäsiitä?”

”Suokaa anteeksi”, sain aika lailla hämmästyneenä sanotuksi. ”Mitä te sanoittekaan? Mitään Bolessia ei ole ole olemassa? Niinkö te sanoitte?”

”Niin sanoin, mutta mitäs siitä?”

”Eikä myöskään Theresaa?”

”Niin, ei myöskään Theresaa; se on — — niin — — kyllä minä olen tässä”.

En voinut ymmärtää sanaakaan. Tuijotin suoraan hänen silmiinsä, koettaen päästä selville kumpi meistä oli kadottanut järkensä. Hän palasi pöydän luo, sitten piirongilleen ja kopisti siellä vähän aikaa palaten takasin minun luokseni sanoen:

”Tässä on kirje, jonka kirjoititte pari viikkoa sitten, ottakaa se takasin. Te ette kuitenkaan halua kirjoittaa minulle toista kirjettä, joku muu on ehkä ystävällisempi ja tekee niin”.

Tunsin kohta kirjeen samaksi, jonka kirjoitin hänelle Bolessille lähetettäväksi.

“Kuulkaapa Theresa”, sanoin hänelle, “Olkaapa niin hyvä ja selettäkää mitä tämä kaikki merkitsee? Kuinka te voitte pyytää ketään kirjoittamaan kirjettä, kun ette katso tarpeelliseksi niitä edes lähettää mihinkään?”

“Lähettäkö? ja mihinkä?”

“No Bolesillepa tietenkin”.

“Mutta kun häntä ei ole olemasakaan”.

Minä en todellakaan ymmärtänyt mitään. Minulle ei jäänyt muuta neuvoksi kun syleskellä ja kävellä ulos hänen huoneestaan, mutta samassa hän alkoi selittää.

“No niin, mitäpäsi siitä?” hän alkoi loukkaantuneella äänellä. “Häntä ei ole olemassa”, — ja levitti käntensä ikäänkuin päästäkseen selvään ymmärrykseen miksi ei häntä ole olemassa. “Mutta minä tahdon hänet. Enkö minä ole yhtä paljon ihmisolento kuin joku toinenkin? Tietysti — minä tiedän sen — — mutta se ei liikuta ketään jos minä kirjoitan hänelle — —”.

“Suokaa anteeksi, mutta kenelle?”

“Bolessillepa tietenkin”.

“Mutta kun häntä ei ole olemasakaan”.

“Ah, Jumalan äiti! Mitäs siitä vaikk’ei häntä ole; mutta siltikin minulle on hän olemassa. Ja Theresa — — se olen itse, hän vastaa minun kirjeisiini, ja minä kirjoitan hänelle uudelleen”.

Minä ymmärrän. Tunsin tuskaa sydämessäni, ja häpesin tietäessäni, että ainoastaan kolmen askeleen päässä itsestäni eli ihmisolio, jolla ei koko tässä suuressa maailmassa ollut ketään joka olisi häntä rakastanut eli tuntenut minkäänlaista myötätuntoa häntä kohtaan, ja että hänen menettelynsä oli yrityksenä saadakseen ystävää itselleen.

“Tässä on kirje, jonka olette kirjoittanut minulta Bolessille. Minä

annan muiden sen lukea, ja kun minä kuulen sitä luettavan, niin minulle näyttää niinkuin Boless olisi todellakin olemassa. Sitten pyydän, että kirje kirjoitetaan Bolessilta Theresalle — se tarkoittaa minulle. Kun sellainen kirje kirjoitetaan ja luetaan minulle, niin tulen melkein kokonaan vakuutetuksi, että on Boless, olemassa, ja se tekee minun elämäni paljon helpommaksi”.

Piru vieköön, mutta minä jatkan tuttavuussuhteitani. Tehdäkseni pitkän jutun lyhykäisemmäksi, sanon että aloin tästä lähtien kirjoittamaan kirjeitä kaikella täsmällisyydellä kaksi kertaa viikossa Bolessille ja päinvastoin. Minä kirjoitin erinomaisia vastauksia Theresalle. Hän kuunteli hartaasti kuin luin hänelle epistolani ja nyyhkytti bassoäänellään. Hän vuorostaan paikkasi minun vaatteitani ja sukkiani.

Kolme kuukautta myöhemmin häret vietiin vankilaan, jostain minulle tuntemattomasta syystä, ja tähän mennessä hän on varmaankin kuollut.

Tämä tuttavuuteni saattoi minut puhaltamaan pois tuhkat sikaristani, katselemaan mieltiväisenä tai vaalle ja tekemään johtopäätöksen:

“Mitä syvemmälle on ihmisolio maistanut katkeruuden kalkkia, sitä kiihkeämmin hän ikävöi suloisuutta, ja me sulkeutuneena ulos kuluneeseen siveytemme katselemme toinen toisiamme itsetyytyväisyyden sumun lävitse, vakuutetuina siitä että olemme oikeassa — — emme voi sitä ymmärtää.

Ja kaikki seikat kääntyvät hullunkurisiksi ja kieroiksi. Langenneita ihmisiä, me sanomme — mutta keitä ovat nuo langenneet? Ensimmäkin ne ovat ihmisolentoita, valmistettu samasta luusta ja lihasta, samasta verestä ja hermoista kuin mekin. Meille on tästä ker-

rottu jo vuosisatoja uudelleen ja yhä uudelleen. Me kuuntelemme — mutta piru yksin tietää kuinka tyhmiä olemme! Todellisuudessa me itsekään emme ole muita kuin langenneita ihmisiä ja syvermmällekin langenneita nähtävästikin — itsetyytyväisyyden kuiluun, pitäen omia aivojamme ja hermojamme

parempina niitten aivoja ja hermoja jotka eivät ole niin viekkaita kuin me olemme, ja jotka eivät voi teeskennellä olevansa hyviä, niinkuin me teemme — mutta kylliksi tästä. Se on jo niin vanhaa — — niin vanhaa ja kulunutta että todellakin jo hävettää siitä enään puhua-kaan —”.

Kevät

Kirjotti A. P.

Luonto ikäänkuin ilokyyneleitä vuodattaa talven kahleista vapautuessaan.

Talven luomista vesipuroista valuu vesi norosinaan, jäätiköt läikäh-televät ja lumi kuluu kuhisten. Jo puhkeaa iloinen puronen pulpatukseensa, heittelee kuohuissaan hakoreuloja ja kaarnanlastuja, kuni mahtava virta jättiläishonkia ja aluksia. Jo vuolas, mahtava virta puskee hartioiltaan haprastuneen jäävaipan ja pauhaten rynnistää alas valtavesiä kohden. Ja maa, tuo kaiken rikkauden lähde, näyttää ikäänkuin häpeäisi syksynsöymää, hallan harmentamaa, alastonta köyhyyttään kirkkaan auringon alla. Päivän, pari se epäroivänä värjötää, mutta sitten nuoruuden tulisella reippaudella ja vahvalla elinvoimalla alkaa se pukea itseään. — Jo kohooa pehmoinen, vihreä nurmen nukka, puut ja pensaat puhkovat heleitä lehtiään, rannat kottovat kaislojaan ja ulpukoitaan, kentät somistuvat tuhansilla kukkasilla ja koko luonto pursuaa loppumatonta elinvoimaansa, rikkauttansa ja kauneuttansa. Nyt sen ei enään tarvitse hävetä alastomuuttaan auringon kirkkaiden säteitten alla, vaan saa ylpeillen nauttia loistostaan ja luojakyvystään.

Oli kuollut lintusten laulu, oli jäänyt perhonen sammaleen, oli sammunut auertanssi ja iltarusko oli lumoton. Näytti kuin eivät ne enää konsana saapuisikaan, oli jällellä muistojen unelmat vaan. Mutta kevät ne toi. — Nyt sadat lintuset riemuvirtensä kuorossa viritävät, nyt perhoset silkkisiivin lii-poilevat kukalta kukalle mehua

maistellen, nyt auer päivänrintehillä kevyttä ilotanssia tanssii ja päivän kirkas säde ja illan hohdorusko laineenläikkyyloissä värinsä välkyttää. — Mettä kokoo mehiläinen, ahkerasti muurahainen kekoansa kehittää kilvan pesiänsä lintuparit kyhäävät, vaalivat muniain, hoitavat poikasiaan.

Vain työtä, ahkeruutta, nautintoa, rakkautta ja iloa — se on kevättä, kevät on sitä. Paitsi varhaista yö hallaa, mikään muu ei tätä sopusointua sorra, ja senkin jäljet vahva elinvoima luojan silmän loistehessa voittaa.

Kevät, vapauttaja, luoja ja sopusointu — työ, ilo ja rakkaus — ei yhtään elävää jää sen henkäyksestä osattomaksi, ei yksikään sydän ole sen sykintään yhtymättä. Ihmismielen se tempaa taikavaimalla mukaansa. Vanha tuntee itsensä nuorentuneeksi, nuori voimistuu, surullinen ilostuu, synkeä valostuu ja miljoonat, miljoonat huudahtelevat rinnoissaan: Kevät! Kevät!—

Mutta — milloinka sinun synkeä ja kahlehtiva talvesi loppuu ja sinun keväsi ilokvyneliä vuodattaen saapuu?— Milloinka tuntenet sinä kevään vapauden, ilon, lemmen ja sopusoinnun eheän rinnasasi, — milloinka?

Et sinä nyt sitä tunne, et voi täysin mielin yhtyä kevään riemuun suurimpana juhlaaikana. Sinä vaistomaisesti tunnet vaikutusta ja unelmoiden aavistelet sen suurta nautinnollista sopusointua, mutta päälle sinä huokaat, sillä sinä tunnet, että olet vielä koleaan talven kahlehtima ja että keväsi vielä viiptyy.

Ja kuinka sinä sentään tahtoisit sen lumousvoiman täysin tuntea ja elää kerrankin sen autuaan päivän, jota ei häiritse vangin kahleiden kilinä, ei pyövelien telineet, ei tehtaan ruhjovain rattaitten surina, ei vartijasi vainoava katse, ei äitien vaikerava ääni eikä repaleisten mierolaisten näkeminen.

Se viiptyy, viiptyy — mutta kenen tähden? —

Emmekö me ole maassa ja eikö kevät rikkauksineen, loistoineen ja nautintoineen synny juuri maassa auringon säteiden avustamana.

Määräsikö Luoja auringolle: tuolle sinä saat paistaa, tuolle et? Määräsikö se toiselle kukkasen ja toiselle kuivuneen oksan, toiselle hedelmän ja toiselle kiven, toiselle vilpoisan siimeksen ja toiselle paahdavan erämään? Määräsikö se että tuosta lähteestä sinä et saa janoasi sammuttaa, sillä se on toisen lähde, tuosta vedestä sinä et saa nälkäsi kaloja onkia, sillä ne ovat toisen kaloja; tuosta mättäältä sinä et saa marjoja poimia, sillä ne ovat toisen marjoja, tuosta metsästä sinä et saa ottaa puita, sillä ne ovat toisen puita ja tuon puun siimeksessä sinä et saa levähtää, sillä se on toisen puun siimes; — määräsiköhän Luoja niin?

Eihän toki! Kukapa täällä sellainen herra olisi: kenelläpä hän olisi sellaisen herravallan antanut, kaikillehan täällä on tasan jaettu elämän tarpeet. Luonnon suuri järjestys ei luo itsessään mitään epäjohdonmukaista. Yhteistä on auringon valo, kuinka sen hedelmät sitten olisivat jaettuina. Ainoat jaettavat ovat työn hedelmät, jotka kuuluvat tekijälleen; kaikki muu on suuren luonnonjärjestyksen mukaan yhteistä.

Mutta nyt sinun kukkamaitasi toinen katselee, toinen korjaa sadon sinun muokkaamiltasi pelloil-

ta, toinen syö sinun leipäsi ja ajaa sinun ajoneuvoillasi, toinen asuu sinun huoneissasi, toinen astuu sinun saappaissasi ja käy sinun puvussasi, toinen käyttää sinun kullasi, sinun hopeasi, sinun posliinisi, lasisi ja kaikki sinun kilusi ja kelusi, ja käyttää niitä monta kertaa enemmän kuin tarvitseisi-kaan. — toinen, joka ei näistä yhtään tuota, ei todellisuudessa yhtään näistä omista, vielä vähemmän kaikkea sitä ylellisyyttä, minkä hän työsi hedelmistä nyt muka oikeudella omistaa.

Sinä näet runsaasti loistavia käsitöitä ikkunanäyteinä, mutta ne sinulle ikäänkuin ilkkuvat. Miksi? ... Sinä kaivoit kullat ja hopeat maasta, mutta kuitenkin sinulla ei niitä ole...

Sinun talvesi on pitkä, painava ja kylmä. Sinä värjyt sen kahleissa voimatonna; sinä rynnistelit sen kourissa niin että luut rouskuvat, mutta sinä olet yksin heikko kahleitasi murtamaan. Sinä tunnet kuinka keväinen tuuli leutona vastaasi lehahtelee ja auringon säde otsasi lämmittää, mutta sinua vaan puistattaa sinun köyhyytesi koleassa vankilassa.

Milloin sinun kevääsi saapuu? — Saapuu se milloinkaan?

Saapuu, saapuu. Mutta se ei saavu hiljaa hiipien, ei huomautta niinkuin varas yöllä, vaan se saapuu sinun valveutuessasi, sinun silmiesi nähden. Se saapuu päät kohottaen ja käden käteen liittäen. Se saapuu taiston tohinnan käyden, marssien ralkuen ja veripunaisen lipun ilmassa liehuen; se saapuu vanhat verellä tahratut valtamuurit murtaen, rajaidat kaataen, kolkot köyhyytesi vankilat tyhjentäen ja elämänoikeudet ottaen. Se saapuu heikkoja kantaen, vanhoja kunniaistuimilla,

lapsia toiveiden rattahilla, otsissa
vapauden sepeleet.

Se on sinun kevääsi, suuri ke-
vääsi, jota sinä olet huokaellen

vuottanut tuhannen vuotta. Silloin
sinun sydämesi saa sen sykinnän
tuntee ja silmäsi kostua ilokyyne-
listä...

A. P.

Suomelle

Ei mailma koskaan pienimmistä huoli:
Sä olet vain sen lapsipuoli;
siis lapsipuolen osa ompi sun.
Se tietää, että sinä kärsit,
se aina tiesi, että kärsit,
vaan avuksi ei tullut sorretun.

Vain yksi tuikkii toivon tähti sulle
yks' vastaa kaikki vaivatulle;
on kaikki kumman voimallinen se.
Se huokaa tehtaan huminassa,
se kaikuu korven kohinassa,
ei kulmaa, ettei kuulu se;
ei sitä tapa tykin jyry,
ei surmaa Siperian pyry,
ei! Vaan ikuisiksi syntyi se!

Se ompi ihmisyyden suuri **voitto**,
tuo, jota ennustaa jo kirkas **koitto**,
se ompi toivon tähtesi myös sun.
Sun lapseskin sen eestä koittaa,
se aate varmastikin voittaa.
Se ainoo pelastus on poljetun.

N. Y. City, 2 p. helmik. 1915.

Carl Saarela.

Puuvillatehtaan lapsityöläisiä Alabaman valtiossa.

Lajitteluhuoneessa.

7-vuotiaaltakin pannaan koneitten ääreen.

"Valkoisen rodun etevämyys". — Etelävaltiollisten valkoisia orjia — ja entisen orjasuvun lapsi.

Näyttelijälle

Seuraavassa koetetaan antaa jonkinlaista ohjausta näyttämöillemme työskenteleville. Tällainen esitys ei voi olla tarkka eikä yksityiskohtainen. Päinvastoin se on sangen ylimalkainen. Mutta toivottavasti sellaiset toverit, jotka eivät ole tilaisuudessa ohjauksen eikä arvostelun kautta saamaan neuvoja, voivat siitä onkia edes jonkun opastuksen.

Seuratessa jonkun osan eli roolin — niinkuin sitä näyttämökielellä kutsutaan — kohtaloo, tulee huomion ensin kiintyä roolin valintaan. Amatööri-näyttelijän on aina koetettava saada sellainen rooli, joka edes osapuilleen sopii hänelle. Tämä sen vuoksi, että hänen täytyy verrattain vähillä harjoituksilla mennä näyttelemään, joten rooli on saatava mahdollisimman vähällä vaivalla mahdollisimman hyväksi. Vaikka johtaja tavallisesti jakaakin roolit, vaikuttaa siihen paljon näyttelijän itsensäkin mielipide. Tällöin tulee kysymyksen ankara itsearvostelu ja itsetuntemus. Täytyy ehdottomasti tuntea heikkoutensa ja vahvuutensa. Samoin täytyy tuntea nämä seikat kanssänäyttelijässään. Eikä ainoastaan tuntea, vaan myöskin tunnustaa. Siten vähenee useinkin aivan kiussalliseksi yltyvä roolien pyynti, ja taas toiselta puolen voi johtaja sopivammin ne jakaa. Johtaja ei kuitenkaan aina saa rooleja jokaisen mielen mukaan. Se johtuu, paitsi auktoriteetin säilyttämisestä, myöskin siitä, että näyttelijä ei aina itse tiedä, mitä hän voi näytellä hyvin, mitä ei. Sitäpaitsi on johtajan kat-

sottava etupäässä kokonaisuutta, ja sen vuoksi useinkin jaettava roolit edellä mainitusta tavasta poikkeavasti.

Kun sitten rooli on saatu, on sitä ruvettava huolellisesti valmistamaan. Aivan ensimmäiseksi on luettava koko kappale tarkasti ja ajatellen. Kun tällainen joka henkilön erikseen luku veisi lijan paljon aikaa, voidaan se tehdä yhdessä, n. s. pöytäharjoituksissa. Mutta nämä harjoitukset eivät saa muodostua ainoastaan "välttämättömäksi pakoksi", vaan niitä on pidettävä vähintään yhtä tärkeinä kuin muitakin harjoituksia. Sen vuoksi on jokaisen kappaleeseen kuuluvan henkilön tarkasti seurattava koko kappaleen lukemista, eikä ainoastaan sitä paikkaa, missä itsellään on sanomista.

Tämän jälkeen alkaa varsinainen roolien valmistus. Ensimmäisenkin tulee esittäjän päästä selville roolin ajatussisällöstä. Roolissa ei saa olla yhtään kohtaa, jota esittäjä ei voisi selittää luonnollisesti esittävän henkilön ja kappaleen ääriivivojen sisällä. Samoin on päästävä selville esittävän henkilön elämänvaiheista, ympäristöstä y. m. s. siltä ajalta, joka on kulunut ennen kappaleen alkamista. Viittauksia ja selitelyitä tällaisiin seikkoihin löytää omasta roolistaan, mutta myöskin usein toisten samassa kappaleessa esiintyvien henkilöiden rooleista. Mutta mistä sitä tietää mitä toisten rooleissa on, ennenkuin harjoituksissa? Kyllä tietää, jos tarkkaan seuraa pöytäharjoituksia. Kun näin on saatu selville henkilön

rajaviivat, hahmon, on sitä ruvettava värittämään, s. o., on annettava henkilölle oma persoonallisuutensa. Mutta taaskin on muistettava, että sen täytyy tapahtua esittävän henkilön ääri- viivojen sisällä. On siis esitettävä kirjailijan ajatuksille ja mielipiteille oikeutta antaen ja oman persoonallisuutensa värittämänä. Näiden edellämainittujen seikkojen tutkimiseen pitäisi näyttelijän antautua tarmolla. Tämä ei tarvitse merkitä sitä, että näyttelijän tulisi hautaantua päiväkausiksi loukkoonsa. Ei, päinvastoin tällainen tutkiminen käy paraiten päinsä kulkiessa, työssä j. n. e. Suureksi avuksi sekä tässä tutkimisessä että koko näyttelemissessä on ulkoa oppiminen. Sehän onkin niin harmillista, ettei siitä tarvitse sen enempää sanoja tuhlata. Huomautettakoon vain, että ulkoaoppiminen ei saa tulla päätekiijäksi.

Seuraava tärkeä huomion arvoinen seikka on liikkeiden teko. Liikkeitä koskeva kysymys on parhaiten ratkaistu silloin, kun ne tulevat itsestään, ajattelematta. Mutta niin ne eivät tule aina, eikä vasta alka- valle ollenkaan. Siis niitä on ajateltava, muisteltava. Tällöinkin on taas muistettava, että pysytään henkilön ja kappaleen ääri- viivojen sisällä. Mutta ei sillä hyvä. Niitä tehdessä on usein otettava huomioon myöskin kappaleen historiallinen aika. Samoin on erikoisesti huomatta- vaa, kuuluuko esitettävä henkilö kiihkeihin ja vilkasliikkei- siin (esim. karjalaiset, juutalaiset j. n. e.) vai jäykkiin ja kan- keihin (esim. hämäläiset j. n. e.) On varottava toistamasta samaa liikettä kovin usein. Varsinkin, jos liike sattuu olemaan erikoi-

nen ja silmäänpistävä. Toistami- nen tekee esityksen värittömä- ksi, pitkävetoiseksi, jopa tuskas- tuttavaksikin. Samoin on va- rottava turhanpäiväistä haromis- ta. Jokaisen liikkeen pitäisi ai- na merkitä jotakin. Samoin ovat ne aina suoritettavat loppuun saakka, ellei erikoisesti juuri liik- keiden keskeneräisyydellä halua saada jotakin hapuilevaa t. m. s. luonnekuvaa esille. Vaikka vil- kas ja vaikea liikkeiden teko elä- vöittääkin suuresti esitystä, niin epävarma ja tarkotukseton haro- minen vie usein hyvääkin esitys- tä suuresti alaspäin. Usein voi tehdä parhaimman vaikutuksen varsin niukoilla liikkeillä, mel- keinpä voisi sanoa liikkeittömällä esityksellä. Mutta tällaista ta- paa on käytettävä mahdollisim- man varovasti.

Samoin kuin liikkeet elävöit- tävät esitystä myöskin asen- not ja erittäinkin kasvojen ilmeet. Asennot useimmiten tulevat itsestään, mutta voi niit- äkin ajatuksellisesti määritellä. On vältettävä vain huomaamat- tomia asennoita ja ennen kaik- kea ympäri seiniä "lentämistä", jota meikäläisilläkin näyttämöil- lä usein näkee. Mutta melkein tärkeämpiä kuin liikkeet on kas- vojen ilmeet. Niitäkin tehdes- sä on noudatettava maltillisuut- ta ja kohtuutta. Kaikenlaisia totunnaistapoja on vältettävä. Sellaisia ovat m. m. silmien rä- pyttäminen, siristäminen ja ver- rattain pitkäksi ajaksi sulkemi- nen, kulmien kohottaminen tai alas kurtistaminen, otsan rypis- täminen, nenän väänteleminen, tyhjän nieleskeleminen, huulien nuolekseminen j. n. e. Kaikista tä- män suuntaisista on päästävä va- paaksi. Mutta koska ei niitä it- se helposti huomaa, on toisten

toverien niistä ystävällisesti huomautettava. Samanlaisia totunnaistapoja on usein myöskin käsillä: milloin niitä pitää heiluttaa tarpeettomasti, milloin hypistellä sitä tai tätä j. n. e.; niistäkin on vapauduttava.

Kanssanäyttelijän ja näyttämön tunteminen on erittäin tärkeätä. Sen vuoksi onkin välttämättä otettava joka kohtaus, joka repliikki siten, kuin sen aikoo esittääkin. Usein kuulee harjoituksissa sanottavan, että "kyllä minä sitten...", mutta voikin käydä niin, ettei se "sitten" tule sen paremmin, ja jos tuleekin, niin eivät kanssanäyttelijät tiedä tuleeko se "sitten" ja millä tavalla, eivätkä osaa sen mukaan toisiinsa mukautua. — Mainittakoon tässä esimerkin vuoksi, että m. m. erään kuuluisan saksalaisen näyttelijättären Lehmanin täytyy usein tankata paria, kolmea sanaa puolisen tuntia, ennenkuin saa sen johtajalleen ja itselleen kelpaamaan. Mutta sitenpä hänestä on tullutkin vertaistaan etsivä alallaan.

Vaikka kappaleen ehjyden ja kokonaisuuden valvominen kuuluukin johtajalle, on näyttelijän itsensäkin siitä pidettävä huolta. Verrattain pian ja lupaavasti tottuu kuulemaan ja näkemään epäsointuja eri henkilöitten näyttelemisessä. Ne ovat poistettavat. Kaiken on mentävä sopusointuisesti ja joustavasti. Tämä ei tarkoita sitä että kaikkien olisi näytettävä niinkuin yhdestä valinkaa-vasta tulleina, persoonallisuutensa menettäneinä, vaan kaikkien täytyy olla toisiinsa sopusointuisessa suhteessa.

Ja sitten hiukan pukemisesta ja naamioimisesta. Johtaja tavallisesti määrää pu-

vut, usein naamionkin. Mutta siinäkin jää vielä paljon näyttelijästä riippumaan. Hänen tulee kantaa kunkin kertainen pukunsa siten, että katsojasta näyttää hän siinä puvussa syntyneenkin. Tämän vuoksi olisi hyvä, jos ainakin parissa kolmessa viikossa harjoituksessa saisi päälle esityksessä käytettävän puvun edes pääasiallisimmat osat. Meikäläisille amatööreille sellaiset harjoitukset olisivat varsin terveellisiä, sillä mistäpä se meikäläinen muuten tottuu käyttämään esim. hännystakkia. — Ja naamioitus! Siinä, jos missä, tulee kokemus ja harjaannus kysymykseen. jokaisen olisi koettava itsensä tuhria naamansa. Alussa se kyllä voi tuntua hankalalle, mutta kyllä se siitä paranee. Ei pidä pitää päämääränä, että "kunhan nyt vain näkisivät, olen minäkin maalattu". Päinvastoin tulee naamioituksen olla sellaista, ettei mitään varsinaista "maalausta" näy. On vältettävä liian lievää ja liian kärkeää naamioimista. Se riippuu näyttämön valaistuksesta. Senpä vuoksi tulisikin saada jo kenraaliharjoituksiin sellainen näyttämö valon y. m. puolesta, kun se tulee esityksessäkkin olemaan.

Esityspäivänä ei tarvitse "hoitaa" itseään sen paremmin kuin muulloinkaan. Sellaiset neuvot kuin "ole syömättä koko esityspäivän", "juo sitä tai tätä" j. n. e. ovat kaikki hullutusta. Paras on elää aivan säännöllisesti sinäkin päivänä ja välttää, mikäli mahdollista, kaikenlaista hermostumista. Samoin on vältettävä ääntä selventäviä ja hermostoa tyynnyttäviä lääkkeitä ja yleensä kaikkea rohdottelemisia. Jos niitä alkaa käyttää alussa vaikka vähemmässäkin

määrässä, tulee siitä ennen pitkää aika vastus. Tietysti väkijuomat kuuluvat myöskin näihin lääkkeisiin.

Lopuksi lainattakoon Shakespearen Hamletista muutamia neuvoja näyttelijöille. Sängen useat ovat niistä vielä nykyäänkin paikallaan.

Hamlet puhelee samannimisen näytelmän kolmannessa näytöksessä ystävälleen näyttelijälle seuraavasti:

— Lausukaa, olkaa niin hyvä, tämä puhe, niinkuin minä sen teille lausuin, sujuvalla kielellä; mutta jos sitä kangerratte, niinkuin moni meidän näyttelijöistä, niin kuulisin yhtä hyvin palovartijan värsyjäni huutavan. Älkää myöskään ilmaa käsillänne liiaksi hosuko, näin tällä tavalla; vaan tehkää kaikki siivosti; sillä itse intohimonkin virrassa, hyrskyssä ja, niin sanoakseni, pyörteessä pitää teidän osottaa ja noudattaa kohtuutta, joka tekee sen miellyttäväksi. Oi, sydäntäni vihlasee, kun kuulen tuollaisen paksutukkaisen kolhon repivän himonsa kappaleiksi, ihanpa ryysyiksi, halkaistakseen alhaisen korvia, joka, suurimmaksi osaksi, ei muuta ymmärrä kuin hullutuksia ja melua. Sellaiselle suurisuiselle pöyhkärille soisin kelpo löylytyksen; hän on hirviötä hirveämpi. Sellaista välttäkää, mä pyydän. — Mutta älkää liian laimeakaan olko, vaan ottakaa oma ymmärryksenne johtajaksi. Sovittakaa sanat toimintaan ja toiminta sanoihin, tar-

kasti vaariinottaen, ett'ette poikea luonnollisesta kohtuudesta; sillä kaikki sellainen liioittelemisen on vastoin näytelmän tarkotusta, jonka tehtävänä aluin on ollut ja vieläkin on pitää ikäänkuin kuvastinta luonnolle, näyttää hyvyydelle sen omat piirteet, pahuudelle sen oma kuva ja itse aikakaudelle sen oma muoto ja luonto. Jos tätä nyt liioitellaan tai laimeasti esitellään, niin saat- taan tuo kyllä ajattelelemattomassa herättää naurua, mutta järki-ihmistä se vaan suututtaa; ja yhden ainoan järkimiehen moite pitää teille olla suurempi-arvoinen, kuin huoneentäysi noita toisia. Oi, niitä on näyttelijöitä, joiden itse olen nähnyt näyttelevän, — ja kuullut muiden heitä kiittävä, oikeinpa ylistämällä, — joilla, pilkkaamatta, ei ole kristityn puhetapaa eikä pakanan eikä ihmisen käyntiä, vaan jotka rehentelivät ja ärjyivät niin että luulin jonkun luonnon oppipojan ihmisistä tehneen, ja hutiloimalla lisäksi, niin inhoittavasti he ihmisyyttä osottelivat. — Ja älkää salliko niiden, jotka nareina näyttelevät, puhua enemmän kuin mitä heidän osaansa kuuluu; sillä heidän joukossaan on sellaisia, jotka itse nauravat, saadakseen joukon tyhmiä katse- lijoita myöskin nauramaan; vaikka samaan aikaan, joku tärkeä kohta kappaleessa olisi huomioon otettava. Tuo on hävitöntä ja osoittaa aivan surkuteltavaa kunnianhimoa siinä narrissa, joka niin tekee". E. B.

Varkaus

Kirj. M. Prevost.

Kaikki ovat kuulleet puhutavan Marat'ista, Ranskan valankumouksen johtajasta. Kuitenkin harvoilla on ollut tilaisuus tutustua hänen puheisiinsa. Ennen vallankumousta hän toimi asianajajan ammatissa ja kerran puolustaessaan miestä, jonka kurjuus oli pakottanut varastamaan, hän lausui:

“Jos yhteiskunta vaatii oikeutta tuomita mies, silloin yhteiskunta on myöskin velvollinen tarjoamaan ja takaamaan hänelle ihmiselliset olosuhteet. Jos yhteiskunta vain sortaa häntä ja pakottaa hänen kokemaan rakkautta kurjuutta siihen asti kuin hän väkivalloin erkanelee siitä, hän ottaa vain oikeuden, jonka yhteiskunta häneltä syyttää riisiti”.

“Kansalainen Marat”, keskeytti tuomari vihaisesti, “yritätkö sinä tehdä varkauden ja rikoksen oikeutetuksi?”

Marat jatkoi:

“Minä en oikeuta mitään. Mutta minä väitän, että teidän epäoikeutetussa yhteiskunnassanne teiltä puuttuu kaikkalainen perusta, jolla tuomita rikoksia. Yhteiskunnan, oman olemassaolonsa edun tähden, kyetäkseen saamaan jokaisen yhteisen kansan yksikön kunnioituksen, täytyy ennen kaikkea tyydyttää kaikkien tarpeet. Mutta mikä

on ollut yhteisen kansan osana tähän asti?”

“He näkevät valtiossa onnellisten luokan, joiden elämä on täynnä iloa, jotavastoin he, kansa, saavat kärsiä. Ensiksimmäintuilla on yltäkylläisesti, viimeksimmäintuilla ei mitään. Ei, raattaminen, vaarat, riisto, nälkä, pilkka ja loukkaukset — se on heidän hirvittävä kohtalonsa.

“Niin, minä huudahdan teidän läsnäollessanne. Hallitseva luokka on aina ajanut köyhän kansan epätoivoon, pidättämällä siltä elämisen välineet.

“Työläinen on riippuvainen tilaisuudesta tehdä työtä. Ellei hän voi maksaa hänelle asetettuja veroja, he riistävät häneltä viimeisenkin pelastavan oljenkorren.

“Hän alennetaan kerjäläiseksi. Loukkaantuneena rikkaiden sydämättömyydestä ja saatuaan kaikkialla kieltävän vastauksen avunpyyntöönsä, hän joutuu epätoivoon kuullessaan lastensa huttavan leipää.

“Sallikaa minun puhua teille puollustettavani nimessä. Olenko minä syyllinen. En tiedä. Mutta sen minä tiedän, että tein sen mikä oli tehtävä. Itsesuojelus on ihmisen ensimmäinen tehtävä. Te ette itsekään tunne sen suurempaa tehtävää. Kuka hyvänsä varastaa elääkseen, kun

häneltä on kielletty muut keinot tehdä elämänsä, ei tee mitään muuta kuin käyttää luomollisia oikeuksiaan.

“Te syytätte minua lain ja järjestyksen rikkomisesta. Mitä merkitsevät nämät lait ja järjestykset minulle, jolle ne ovat olleet turmiollisia? Te — jotka hyödytte laeista, hallitsette luke-mattomia onnettomia — voitte saarnata meille “alamaisuutta laeille ja järjestykselle”. Kunnioittakaa lakia ja järjestystä, sillä ne tuovat teille mukavan elämän. Mutta minä, tulenko minäkin huomioon ottamaan ja kunnioittamaan teidän lakejanne, minä, jota ne ovat vain sortaneet? Älkää sanoko minulle, että kaikki yhteiskunnan jäsenet hyötyvät laeista, kun kerran päinvastainen on selvästi nähtävissä.)

“Verratkaa asemaanne meidän asemaamme. Kun te elätte rauhassa ja ylellisyydessä, kyllyyden keskellä, me olemme alttiina kylmälle ja kuumalle, orjuudelle ja nälälle. Tyydyttääksemme teidän nautinnonhimoanne ei riitä, että me viljelemme maata otsa hiessä. Meidän on kostutettava sitä myöskin kyynelillämme. Mitä te olette tehneet, joka oikeuttaa teidät elämään ylellisyydessä meidän kustannuksellamme? Kuinka onneton kohtalomme onkaan, kunhan vain kärsimyksillämme olisi loppu. Mutta sitä ei ole. Köyhän kohtalo on määrätty muuttumattomaksi.

Kurjuus on luokkamme iankaikkinen kohtalo.

“Kuka ei tiedä niitä etuja, mitä rikkaus antaa niille, joilla sitä on? Rikkautta omaavat eivät tarvitse kykyjä, eivätkä hyveitä. Kaiken täytyy alistua heidän haluilleen. Rikkaille kuuluvat kaikki etuoikeudet. Heidän puolustamiseksi rakennetaan laivastot. Armeijan kontrolli, valtion tulojen hoito, oikeus ryöstää ja saalistaa valtiota — kaikki ovat heidän etuoikeuksiaan.

“Henkilöllä täytyy olla rahaa kerätäkseen rahaa. Muussa tapauksessa ei ole mahdollisuutta tehdä sitä. Siksipä työn ja toiminnan muoto määrää eron luokkien välillä. Paremmat ammatit, taide jne. ovat rikkaiden käytettävissä. Meille, köyhille, on jätetty vaaralliset ja epäterveelliset toimet. Kaikkialla meidät unhotetaan ja meitä sysitään, jostavastoin niitä, jotka eivät tukea tarvitse, tuetaan.

“Te tulette sanomaan: tee jotakin työtä. Se on helposti sanottu. Onko minulla ollut tilaisuutta tehdä työtä? Rikkaan kilpailijan kilpailun täydelleen köyhdyttämänä minä olen turhaan koettanut pitää kattoa päälläni päällä. Sairauden täydelleen murtamana, minulla ei ollut jällellä muuta hengissä pysyäkseeni kuin kerjätä leipäni. Mutta yksin siinäkin usein epäonnistuu. Minä nukuin yöni oljilla, räsyihin käärittynä ja sillä tavalla näytin surullisen kuvan kurjuu-

destani. Yksikään sielu ei surkutellut minua.

“Ihmisten sydämättömyyden ajanana epätoivoon, kun minulta oli riistetty ja kielletty kaikki ja kun nälkä kiihoti minua, minä yön suojassa riistin ohikulkijalta pyssyn, jonka hän muussa tapauksessa olisi minulta kieltänyt. Kun minä käytin luonnollisia oikeuksiani, te lähettäi-

sitte minut vankilaan. Tuomitkaa minut — jos katsotte sen tarpeelliseksi taataksenne itsellenne vääryydellä hankitut rikkautenne. Kuvaamattoman kurjuuteni keskellä, jonka läpi elämäni on käynyt, minun ainoa lohdutukseni oli tuomita taivasta, kun se salli minun syntyä teidän keskuuteenne.”

Eri aloilta

Kansainvälinen solidariteetti sodassa.
Sähkösanomilla saimme joulun jälkipäivinä jo tietoja, miten useilla kohdilla taistelurintamaa joulupäivinä eri "vihollis" joukkojen kesken vallitsi mitä ystävällisimmät ja toverillisimmat suhteet. Nytennmin on tänne saapunut saksalaisia puoluelehtiä, joissa on useita saksalaisten sotilaiden joulutervehdyksiä omalstilleen. Yksinkertaisin, sydämeen käyvin sanoin ilmenee niissä mitä pyhän kansainvälisen tyväestön luokkatunteen sävy. Saksalainen työläinen ei tunne pienintäkään vihantunnetta ranskalaisia ja englantilaisia työllisiä kohtaan, eivätkä nämä saksalaisia työllisiä kohtaan. Jokaista tilaisuutta käytetään kylmän murhaamisen estämiseksi. Ainoastaan upseerien ruaka komento ja julma sotalaki saa työläisen ampuamaan veljeään, pakottaa saksalaisen työläisen katkerin sydämin työntämään pistimen joko ranskalaisen tai englantilaisen osatoverinsa rintaan ja päinvastoin.

Antakaamme saksalaisten toveriemme kirjeiden puhua valtavaa kieltään:

Saksalais-ranskalainen joulunvietto.

Yösgesien alueelta kirjoittaa muuan saksalainen toveri omalstilleen:

... Kun jouluaatto-iltana olin vartiopalveluksessa juoksuhaudamme ääressä, alkoivat miehemme laulaa joululauluja. Ensimmäisen laulun ensimmäisen päättyessä kuului lähellä olevasta ranskalaisesta juoksuhaudasta voimakkaita kärsintäpuhtuksia ja hyviä huutoja. Innostuneina virittimme toisen ja kolmannen säkeen, vastakfaisella puolella kärsintäpuhtusten yhteydessä. Meidän joululaulumme päättyessä kuului ranskalaisten puolelta saksankielellä tämä sama laulu. Yhdeksän kuunteli henkeään pidättäen. Sitä lauloi muuan ranskalainen soturi ja mitä sointuvammalla äänellä ja selvällä saksankielellä. Kun ranskalainen toverimme lopetti laulunsa, puhkesi meidän puolelta liikuttava mieltymyksen myrsky. Meidän puolelta huudettiin tämä toveri esiin, joka ilmaantuikin. Silmänräpäyksessä oli mitä kaunein seurustelu käynnissä. Tämä laulajatoveri sai toimittaa tul-

kin virkaa. Ranskalaiset halusivat kuulla meidän laulavan jonkun kansallislaulumme. Sen teimmekin ja saimme valtavan suosiosotuksen ranskalaisilta. Nyt me vuorostamme pyysimme ranskalaisia laulamaan marseljeesin. Mielihyvällä täyttivät ranskalaiset pyyntömme ja pian kaajhti tämän vanhan vallankumouslaulun säkeet ilmoille sellaisella voimalla ja taidolla, jota hyvältäkin laulukoorolta harvoin kuulee. Sanoin ei voi kuvata sitä sydämen pohjasta tulvivaa mieltymyksen myrskyä, mikä riveistimme kaajhti laulun loputtua. Tämän jälkeen ilmoitti tulkkimme: "Toverit! Me emme halua tänään enää ampuu, koska on joulupäivä. On kylmiksi surullista, kun meidän taasen huomenna täytyy antautua taisteluun" Meidän puoleltamme tervehdittiin ilmieltn tätä ilmoitusta ja pian oli asia sovittu molemminpuolisesti.

Nyt jatkuu myöhään yöhön keskinäistä laulu-"kilpailua". Ja täytyy myöntää, että me emme riittäneet ranskalaisille tovereillemme tässä joulussa ottelussa. Yön kuluessa ei kummaltakaan puolelta ammuttu yhtään laukausta. Aamulla huusi tämä saksaa osaava ranskalainen, emmekö jatkaisi tätäkin päivää, kuten eilistä. Tähdän ilmielillä suostuttiin ja niin muodostui toinen iloinen ja rauhallinen juhlapäivä. Seuraavana päivänä saimme päillystöltämme käskyn, jossa mitä ankarammin kiellettiin seurustelu ranskalaisten kanssa. Kun ranskalainen toverimme taasen huusi omalta puoleltaan, emmekö uskalta- neet vastata, syntyi kaamea hiljaisuus; mutta kummaltakaan puolelta ei ampumista alettu. Aina tähän päivään saakka (31 p:ään joulukuuta) on tällainen tilanne vallinnut 3 kilometrin laajuudella.

Englantilais-saksalaisia veljestymistä juoksuhaudoissa.

Saksalaisessa juoksuhaudassa
25. 12. 1914.

Itakkaat omaiset!

Olemme viettäneet jouluaaton ja tänään ensimmäisen juhlapäivän miellyttävästi. Olemme tehneet englantilais- ten kanssa veljeysliiton. Mitenkä tä-

hän tulimme, siitä kerron hieman. — Jouluaatto-iltana poltimme juoksuhaudoissamme joulukuusia ja lauloimme joululauluja. Kun englantilaiset tämän huomasivat, lakkasivat he heti ampumasta ja alkoivat myös laulaa. Nyt huusimme vastakkaisilla juoksuhaudoilla oleville englantilaisille ja nämä vastasivat. Eikä kummaltakaan puolelta enää ammuttu. Tämä kaikki tapahtui jouluaatto-iltana. Ensimmäisenä joulupäivänä sama juttu. Noudimme juoksuhaudoistamme ja lähdimme kävelemään englantilaisia koiden. Englantilaiset tekivät samoin. Niinpä jouduimme kätelemään toinen toisiamme. Tuskin uskonette, että voi olla mahdollista sodassa, mutta tämä on kuitenkin kaikki totta. Olemme vaihtaneet keskenämme paperosseja ja sanomalehtiä. Englantilaiset halusivat hartaasti sikaareja. Muistoksi vaihdoin minä kahden englantilaisen kanssa osotetta ja nimeä. Läheltä näiden englantilaisten nimet ja osotteet teille. Pitäkää ne hyvästi säilyssä, sillä ne ovat jaloja muistoja. Upseerimme yrittivät kieltää meidän seurustelumme, mutta emme perääntyneet, vaan jatkoimme sitä. Englantilaiset sanoivat hartaimpana halunaan olevan pian päästä jälleen kotia. Englantilaiset eivät ole sellaisia, joiksi heitä sanomalehdissä kuvataan. Soittajat eivät voi mitään sotaa vastaan, yhtä vähän kuin mekään. Suurissa joukoissa seurustelimme keskenämme. Huomenna lupasivat tulla näyttämään omaistensa kuvia. Tänä ilta-päivänä olemme pelanneet jalkapallo-peliä. Tänäin tuntui minusta kuin olisi nyt jo rauha solmittu. Olemme tehneet sopimuksen, ettemme ammu toisiamme uuteen vuoteen mennessä.

— — — — —
Juoksuhaudassa 27. 12. -14.

Rakkalmpani! Nyt kerron sinulle miten vietimme joulujuhlaa. Se tapahtui surullisesti, mutta mieltäkiinnittävästi. Jouluaatto-illan edellisenä päivänä saimme sanoman, että englantilaiset alkavat tehdä äkkirynnäköön kimppuumme, yllättäkseen meidän jouluvietossamme. Selsoimme koko yön vartiopalveluksessa, odottaen, kunnes heidän piti tulla. Mutta hyökkäystä ei tapahtunutkaan.

Seistessämme seuraavana, jouluaatto-iltana, vartiopalveluksessa, kajahti selkeässä ilmassa kautta laajan kentän soittokuntamme joululaulu-säveleet. Ne olivat juhlallisia, mutta sa-

malla surunvoittoisia säveliä. Jokainen oli liikituksen valtaamana, useat eivät voineet pldättää kyneleitään. Koko taistelurintamassa oli hiljaista; ei yhtään laukausta kuulunut. Kautta rintamamme kajahti nyt laulut ja syntyi melua. Englantilaiset olivat varustautuneet; koko yö kului ilman, että olisivat hyökänneet. Joulupäivän aamuna varhain joutui vangiksemme englantilainen tähytysjoukko, johon kuului kaksi all-upseeria ja pari miestä. He selittivät, että heldät oli lähetetty tähystelemään mitä meidän keskuudessamme tapahtui. Englantilaiset olivat meidän soittomme ja me-lumme johdosta arvelleet, että aloimme tehdä äkkirynnäköin. Olivat odottaneet, kuten mekin, koko yön hyökkäystämme, jota ei kumminkaan tapahtunut. Nyt tuli juttu mieltäkiinnittävämmäksi.

Melstä vasemmalle ei yöskään I:n pataljoona ampunut. Englantilaiset viittoivat juoksuhaudoistaan valkosilla lipuilla, nousivat ylös ja hautasivat kuolleitaan, jotka olivat jääneet kentälle virumaan joku aika sitten tehdyn hyökkäyksen jälkeen. Kun meidän puoleltamme ei ammuttu, tulivat he yhä rohkeimmiksi. Nyt ryömivät meikäläisettkin juoksuhaudoistaan ja alkoivat korjailla rintavarustuksia. Englantilaisetkaan eivät ampuneet. Kuolleita oli aivan meidän juoksuhautojemme lähistöllä, joten englantilaiset tulivat yhä lähemmäksi meitä, lopulta päästen meitä tervehtimään. Meidän puolelta tehtiin samaten ja mentiin tervehtimään englantilaisten juoksuhaudoissa olevia sekä vaihdettiin siellä sikaareja ja paperosseja. Vieläpä meidän upseerimmeikin lähtivät liikkeelle ja antautuivat keskustelemaan englantilaisten upseerien kanssa. Näin kului koko päivä.

Englantilaisten juoksuhautojen lähistöllä oli tasainen kenttä. Täällä ovat saksalaiset ja englantilaiset pelanneet jalkapalloa. Tehtiin ystävyysliitto ja kaikki olivat tyytyväisiä. Kun everstimme kuuli jutun, julmistui hän kauheasti. Seurustelumme kiellettiin ankarasti ja ampuminen alettiin uudelleen. Joka nyt uskaltautui kurottautumaan rintavarustusten yli, oli kuoleman oma. Seuraavana päivänä yrittivät englantilaiset uudelleen solmia ystävyyttä. Mutta kun ensimmäiset meidän luoksemme saapuneet englantilaiset joutuivat vangiksemme, pyytettiin toiset juoksuhaudoissaan...

Maailman rauhan valmisteluja.

Kuten sanomalehdet ovat kertoneet, pidettiin Kööpenhaminassa tammikuun loppupuolella puolueettomien maiden sosialistien neuvottelukokous. Ranskalainen puoluelehti l'Humanité selostaessaan konferenssin päätöksiä, sanoo mm. että siellä hyväksytyt, тов. Hillquit'in laatimat ponnat kansainvälisen sosialidemokratian toimenpiteistä maailmanrauhan säilyttämiseksi, ovat kaikkien sosialistien ohjelmanna. Nämä tärkeät ponnat ovat:

- 1) Yleinen aseiden riisuminen.
- 2) Salaisen diplomatian poistaminen ja eri maiden parlamentteille on annettava ulkomaisen politiikan kontrollivalta.
- 3) Ei mitään toisen maan liittämistä toiseen ilman asianomaisten kansojen suostumusta.
- 4) Pakollinen sovinto-oikeus.
- 5) Suurten kulkuyölien kansainvälistyttäminen (Dardanellien, Gibraltarin salmen, Panaman, Suetzin ja Kielin kanavien, ym.).
- 6) Meren puolueettomaksi julistaminen.

L'Humanité huomauttaa samalla, että liittoutuneiden maiden sosialisten konferenssissa Lontoossa, helmikuulla, tullaan nämä hyväksymään samassa merkityksessä kuin Kööpenhaminan konferenssissakin.

Englannin työväestön päivälehdden tulevaisuus.

Englannin Itsenäisen työväenpuolueen viikkolehdestä "Labour Leaderissa", käsitellään Englannin työväestön päivälehdten "Daily Citizen'in" tulevaisuutta sen johdosta, että muuan tuomari Warrington on antanut erään merkillisen tuomion. "National Amalgamated Society of Operative House and Ship Painters" unionista vastaan oli näet muuan jäsen nostanut oikeusjutun sen johdosta, että unionista oli päätetty avustaa "Daily Citizenä". Nyt tämä tuomari tuomitsi jutun sen nostajan hyväksi ja niin päätettiin unionilta avustamisoikeus. "Tarkottaa-ko tämä sitä, että mikään ammattionio ei voi sijoittaa rahastostaan mitään työväenlehden tukemiseksi, tai että erikoissaadoksia täytyy hyväksyä ennenkuin tämän voi tehdä?" kysyy "Labour Leader", jatkaen, että ammattijärjestöjen pitää ottaa asiasta lujasti kiinni. Omasta puolestaan lausuu lehti otaksuvansa, että ns. Osbor-

ne-tuomio myöntää ammattijärjestölle oikeuden käyttää rahastojaan päivälehtensä avustamiseen. Jos ammattijärjestöjen tämä otaksuma on väärä, on niiden heti ryhdyttävä ponneviin toimenpiteisiin uuden lakilisäyksen aikaansaamiseksi, jossa tämä taa-taan.

"Me emme ole", jatkaa lehti edelleen, "olleet yhtä mieltä "Daily Citizenin" kanssa sen suhteesta sotaan, mutta se agitasionityö, jota se on suorittanut sotilaiden erikoisten oikeuksien ja eläkkeiden suhteen sekä elintarvekysymyksessä että lapsityön riistännön ehkäisemiseksi, osoittavat miten pälvättömät on omata työväen päivälehti. Ja sodan jälkeen on sen merkitys oleva arvaamaton, kun joudumme uudelleen käsittelemään yhteiskunnallisia teollisuusprobleemeja. Tämän nojalla toivomme, että Itsenäisen Työväenpuolueen jäsenet eivät epäi kannatustaan "Daily Citizeniltä". Tämän hetken tärkein tehtävä on pitää kaikki koneistomme kunnossa, jotta tilaisuuden sattuessa voimme panna ne täydellä voimalla käyntiin."

Sosiaalimi Englannissa sodan jälkeen.

Englannin Itsenäisen työväenpuolueen äänenkannattajassa "Labour Leaderissa" kirjoitetaan: "Näyttää sangen selvältä, että sodan jälkeen sosialismin ja kapitalismin välinen suhde on tuleva paljoa selvemmäksi kuin ennen. Liberaalisen hallituksen yhteiskuntareformi-politiikka, jota on harjoitettu viimeisen kahdeksan vuoden aikana, on käyvä tavattoman vaikeaksi, sillä se perustuu suunnattomaan rahantuhlaukseen, ilman että olisi rahojen saamiseksi muuta keinoa kuin verotuksen suurentaminen. Sodan jälkeen tulevat verot niin korkeiksi, että tämä rahastolähde tulee kokonaan suljetuksi yhteiskunnallisiin reformitarkoituksiin nähden ja jää ainoastaan yksi vaihtoehto — valtion on otettava haltuunsa sellaiset suuret monopolit, kuten kaivosteollisuus, kulkuvälitteet (rautatiet ja laivaliikenteen), maa, ym., joista voitaisiin saada tuloja yhteiskunnallisen uudestimuodostumisen tarpeiksi. Rikkaat maa- ja teollisuuskapitalistit tulevat varmasti ankarasti vastustamaan kaikkia tämänluontoisia ehdotuksia, ja heitä vastaan tulee kansanvalta järjesty-mään sosialistien johdolla. Me myös odotamme kiivaan tariffi-reformi-agli-

tatsioointi herkävän sosialistien sitä ehdotusta vastaan, että kaikki välttämättömät verot on otettava ansaitsemattomista tuloista. Me huomaamme H. G. Wells'in hommaavan kauppaliittoa Englannin, Ranskan ja Venäjän kanssa sekä suojelustullitariffin alkaansaamista kaikkia saksalaisia tavaroita vastaan. Meidän on ryhdyttävä niin voimakkaasti kuin suinkin vastustamaan tällaisia ehdotuksia. Saksan sosialistit ovat vuosikausia taistelleet tariffijärjestelmää vastaan, mikä on johtanut korkosiin hintoihin heidän omassa maassaan sekä Saksan ja Englannin väliseen kauppaja teollisuuskilpailuun.

Sodan jälkeen kohtaamme suuria asioita, jonka takia työväen- ja sosialistiliikkeen täytyy valmistautua."

"Kaikkien maitten sosialistinaisille"

"Toverittaret! — Kapitalistien luoma yleinen ja kama ahdinkotila, jonka tarkoituksena on ruseuttaa kaikki vastustus ja saattaa näille raharuhkiaille koko maailmaa käsittävä ylivoimata ja -voima, on nostanut sekä kaikkien sotivien, että puolueettomienkin maitten naisten äänet lausumaan vastalauseensa tätä pyrkimystä vastaan; nuo äänet käyvät yhä lukuissammiksi ja äänekkäämmiksi viikko viikolta ja hetki hetkeltä. On vain neljä kuukautta kulunut siitä, kun ensimmäinen yhteentörmäys sattui "alaneen" ja "ententen" välillä, ja kun aikaa kuluu, niin yhä uusia paikkoja maanpinnalla tulee sotkeutumaan tähän veriseen taisteluun.

"Sota on kutsunut palvelukseensa kaikkien kysymyksessä olevien maitten parhaimmat fyysisilliset, moraaliset ja henkiset voimat. Samaten se myöskin on hävittänyt teollisuuden, työväenjärjestöt ja yhdystoiminnan tarkoituksensä saavuttamiseksi. Se on voimakkaasti käyttänyt apunaan tiedettä ja nykyajan ihmeellisiä keksintöjä. Sen raunoille ja vuorten korkuisille kuolleitten ja haavottuneitten kasoille ei ihmiskunnan historiassa löydä vertaa, vaikka tuo historia jo entundeastaankin on täynnä kyynel- ja verivirtoja. Se on jalkoihinsa sotkenut miljoonien onnen; repinyt palasiksi kansojen käsitukset ja pakottanut ihmiset miekalla ja väkivallalla kumartamaan maahan sen edessä mitä ne ovat tottuneet haiveksimaan, ja hävittämään sitä, mitä ne ovat tottuneet kunniasa pitämään. Se on sotkenut kaikki ne ihanteet, joitten toteuttamiseksi tuskaa, vaivaa ja

kärsimyksiä kestäen ovat sukupolvet abertaneet. Minne on joutunut käsky: 'Ei sinun pidä tappamaan!' 'Rakasta vihamiestäsi!'

"Missä ovat ne sivistysihanteet, joita kaikki nykyiset sivistyskansat ovat toitottaneet? Minne on kansainvälisyys joutunut? Miten on käynyt kaikkien maitten proletariien sosialistisen veljeyden, josta me uneksimme ja jota me toivomme?"

"Mitä kauemmin sota kestää, sitä paremmin nuo koreakieliset typeryydet, joilla kapitalistit toivovat voivansa sokaista joukkoja, menettävät vaikutuksensa. Tekopyhyden naamari ja koreat tekokukkaset, joilla niin moni on viekoteltu, ovat nyt pudonneet, ja nykyinen taistelu on silmäimme edessä paljastettuna täydessä inhottavassa alastomuudessaan: kapitalistisena valotussotana maailmanvaltojen välillä.

"Maailman sosialistiset naiset! Me emme kannu pienintäkään vastuunalaisuuden osaa kaikista näistä onnettomuuksista, jotka raatelevien petojen lailla ovat iskeneet kyntensä kansojen niskaan.

"Meitä ei voida moittia, sillä me olemme vapaat ei ainoastaan siitä viastä, että me olisimme suorastaan ottaneet osaa taisteluun, vaan myöskin siitä, kuten tiedätte, että meiltä oli riistetty mahdollisuus äänemme kautta lausua mie ipidettämme sodasta.

"Päinvastoin, nykyisen summittaisen omalauseuden ja ihmishenkien häviötyksen aikana, me, uskollisina sosialistisille vakaumuksillemme, voimme vapaasti julistaa, että me aina olemme taistelleet ihmisyuden, veljeyden ja rauhan puolesta.

Valmiina uhraamaan kaikki.

"Meidän joukossamme ei ole ainoatakaan, joka ei olisi tunnoilisesti ja innokkaasti tehnyt kaikkea voitavaansa ehkäistykseen tätä murhenäytelmää, tätä maailmansotaa, ei ainoatakaan, joka ei olisi ollut valmis uhraamaan viimeisenkin hengenvetonsa rauhan säilyttämiseksi.

"Meille sosialistinaisille yleismaailmallinen rauha o'i erikoisen tärkeä, sillä se oli parhaimpana vakuutena kansainvälisen proletariaatin veljeydestä, joka veljeyks yksinään voi ja tahtoo avata ovet sosialistiselle yhteiskunnalle, jonka eteen me sosialistinaiset olemme ennen urastaneet ja yhä edelleenkin aherramme koko sie umme ja sydämemme voimalla. Ja tämän toivon ja

hartaan pyrintömme elähyttäminä ollessamme me emme voi ihanteistamme erota tämän kauhean, koko maailmaa käsittävän sodankaan aikana.

”Huolimatta taisteluiden melkseistä, isänmaallisista puheista ja kansajoukkojen epämääräisistä äänestyksistä me sosialistinaiset pidämme jokaisessa maassa sosialistisia periaatteita puhtaina ja saastuttamattomina. Järkähämättä me lähetämme sisarellisen tervehdyksemme jokaiselle verivirtojen ja nuorten korkuisten ruumiskasojen ja raunioitten ylitse ja meidän ajatuksemme ovat sinetöidyt tuolla vanhalla vaikutuksella ja lujalla päätöksellä: — eteenpäin sosialismia kohden”.

Sitten julistuksessa kerrotaan siitä, mitä sosialistinaiset rauhan säilyttämiseksi ovat tehneet jo ennen sotaa esimerkiksi Wienin kongressissa jne. Ja sen jälkeen siinä kaikkien maitten sosialistisia naisia vaaditaan liittymään yhteen ja miljoonapäisenä joukkona kohtamaan leppymätön huuto: ”Kylliksi on jo ollut verenvuodatusta, teuras-tusta ja hävitystä! Enää ei saa kansoja uuvuttaa ja niitten elinvoimia hukata ja niitten verta kuiviin juokuttaa! Siksi me vaadimme rauhaa — ikuisia rauhaa!”

Julistuksen on allekirjottanut Clara Zetkin, kansainvälisten sosialistinaisten sihteeri.

SÄKENIÄ

Sosialistinen Kuukausjulkaisu
Ilmestyy kuukausittain, Fitchburgissa, Mass., Raivaajan kustannuksella

Toimittaja: **SANTERI NUORTEVA**

Published every Month, by Raivaaja Pub. Co., Fitchburg, Mass.

SISÄLLYSLUETTELO:

Vappu 1915.

Isänmaallisuus miljoonien valossa, kirj. Keir Hardie.

Aisneen rannalla, runo, kirj. Aku Päiviö.

Walter Crane — köyhälistön taiteilija.

Vanha korven petäjä, kirj. M. Herneshuhta.

Paha kello, runo, kirj. Jussi Raitio.

Ihanteeni, kirj. E. Debs.

Tänään — huomenna, runo, kirj. Jussi Raitio.

Helvetin uudelleen kuntoon asettaminen, kirj. Leo Tolstoi.

Columbian kalastuksesta, kirj. Henry Askeli.

Gustav Bang †

Canada ja Europan sota, kirj. Y. Mäkelä.

Amerikan sosialistipuolueen tehtävät.

Nälkä, kertomus, kirj. J. Raitio.

Eri aloilta.

Kevät 1915.

Vappu 1915

Me olemme viettäneet monta vappujuhlaa liehuvien lippujemme suojassa ja niiden kirkas puna on ennustanut kansoille vapautta taloudellisen talven synkästä yöstä.

Korkeimmalle kohosi lippumme Europan teollisuusmaitten kaduilla ja kentillä, paistaen kirkkaammin kuin rautatehtaitten tulipätsit, liehuen vapaammin kuin tehdaspiippujen synkkä savu, innostuttaen miljoonia joukkoja taisteluun vapautensa hyväksi.

Nyt liehuvat Europan kentillä rosvouden, murhan, hävityksen liput. Veljet seisovat veljiä vastassa, työväen armeija on saanut väistyä rautapanssariin puetun murhaajajoukon tieltä. Punainen väri vuotaa virtoina, — mutta se ei ole lippumme väri, se on teurastettujen työläisjoukkojen sydänverta.

Onko lippumme sortunut, taistelumme kukistettu?

Ei ole, tuhat kertaa ei! Sitä on tallattu lokaan, koetettu repiä palasiksi. Mutta se ei huku eikä repeydy, sillä se on kudottu kymmenien miljoonien työläisten tarmosta ja päättäväisyydestä, — luokkatietoisuudesta.

Sotarumpujen pärinä ja tykkien jyske voivat hetkeksi kohota äänekkäämmiksi kuin työläisarmeijan marssin kaiku. Mutta hetkeksi vain. Kevättä 1915, hävityksen, kuoleman, murhan kevättä seuraa uusia keväitä. Maailma on mielipuolisuuden vallassa, kapitalismin myrkyä juovuttamana se tekee hullun viimeisiä töitä. Mutta hävityksen täytyy loppua kerran ja se varmasti loppuu.

Kun me täällä nostamme punaisen lipun, me edelleen nostamme sen koko maailman työväestön nimessä ja koko maailman työväen voimalla. Me odotamme seuraavaa kevättä, jolloin sitä kantamassa taas on joukkomme eheämpänä kuin ennen, kokemuksiltaan karaistuna, päättäväisenä.

Me juhlimme tämän vuoden Vappua tuntematta häviötä, tahi voimamme vähentymistä. Sillä me emme ole hävinneet eivätkä voimamme ole vähentyneet. Työväenluokan kevät, voittoisa kevät, on tulossa.

Isänmaallisuus miljoonien valossa

Kirj. Keir Hardie

Suomennoa "Säkenille".

Vähitellen, kovien kokemuksien kautta, oppii Englannin kansa ymmärtämään ne todelliset syyt, jotka johtivat Englannin sotaan. Nykyään suuressa

huudossa oleva "valtakunta"- (Empire) käsite on verrattain nuorta juurta. Viime vuosisadan ensimmäisellä puoliskolla sekä liberalit että tory-puoluelaiset pitivät Canadaa, Uutta Seelantia, Austraaliaa ja etelä-Afrikkaa pelkkänä emämaan raskaana kuormana. Mutta nyt kaikki on muuttunut; valtakunnan laajennusaate ja etenkin siirtomaitten laajentaminen värikkien kansojen keskuuteen, jotka ovat avuttomia nykyaikaisia armeijoita vastaan ja joista kokonaisia rotuja on asevoimin hävitetty sukupuuttoon, on tullut molempien puolueitten politiikan päävaltiksi; ja tätä tarkoitusta varten on kaikki muu muokkailtu sen mukaiseksi. Tätä varten kulutimme me armeijaamme ja laivastoomme 100,000,000 puntaa vuodessa ennenkuin nykyinen sota syntyi.

Sota ja raharuhtinaat

Mistä johtui tämä politiikan muutos? Viimeisen vuosisadan kolmena ensi-neljänneksenä Eng-

lannin tärkeänä alana oli kauppa ja teollisuus. Tehtailijat oppivat kokemuksien kautta, että ulkomaat ostivat heidän tavaransa yhtä mielellään kuin Englannin siirtomaat, ja sentakia ei heistä ollut tärkeätä "laajentaa valtakuntaa". Noina aikoina toistettiin monta monituista kertaa, että emämaalle olisi oikeastaan eduksi, jos neljä pääsiirtomaata eroisivat Englannista ja muodostuisivat itsenäisiksi valtioiksi, kuten Yhdysvallat.

Ajatustavan ja suunnan muutos tapahtui, kun huomattiin, että pääoma kasvoi nopeammin kuin mitä sitä voitiin sijoittaa kotimaahan. Pääoman täytyi saada uusia ja hyviä korkoantuottavia sijoituspaikkoja, ellei haluttu maan rikkauksien alenevan arvossaan. Miljonäärin miljoonat tulevat hänelle taakaksi, ellei hän tiedä mihinkä niitä sijoittaa ja lainata hyvää korkoa vastaan. Ja niin nämä viekkaat ja kavalat herrasmiehet alkoivat vilkuilla ulkomaille. Ulkomaiset hallitukset tarvitsivat "lainoja" sotajoukoilleen ja laivastoilleen, rautateille ja kanaville sekä kuninkaitten ja hallitsijoiden mukavuuksiin. Irstas ja heikko Egyptin hallitsija kuormitti kansaansa 70,000,000 punnalla, jonka englantilaiset ja ranskalaiset finanssipetkuttajat toimittivat sellaisilla keinoilla ja ehdoilla, mistä suoranaan petos ei ollut kaukana. Useita muitakin samanlaisia avuttomia uhreja kerittiin samaan tapaan. Siirtomaatkin alkoivat lainailla suuressa mittakaavassa; ja nyt on tulos edessämme. Koko politiikkamme, sota-,

meri-, ulkoma- ja kotimainen, on nuokattu niitten eduksi ja on heidän kontrollinsa alaisena, jotka omistavat ne kasvavat miljoonat, joita työ luo vuosi vuodelta raharuhtinaille. Kapitalistien omistamat päivä- ja iltalehdet pitävät ylistyspuheita imperialismille, militarismille ja lojaalisuudelle; saarnastuoleissa mennään samaa menoa, ja vieläpä meidän yleisistä kouluistakin alkaa nopeasti kehittyä näitten vaarallisten, epämorallisten oppien hautomisaikojja.

Mitenkä pääomasijoitukset ovat kasvaneet

Huomatkaa miten Englannin raharuhtinaitten tulot siirtokunta- ja ulkomaasijoituksista kasvavat. Teollisuuden ja kaupan voitto muodostaa sangen pienen osan kokonaisuudesta. Vuonna 1899 David Giffen, aikansa suurimpia auktoriteetteja kaupan, teollisuuden ja finanssialalla, sanoi tulojen olleen ulkomailta, siihen luettuna kauppa ja sijoitukset, noin 118,000,000 punttaa, josta ainoastaan 18,000,000 punttaa tuli suoranaisesti kaupasta ja teollisuudesta ja loppusumma, 100,000,000 punttaa, tuli siirtomaa- ja ulkomaalainoista ja sijoituksista. Tarkastuksemme alammekin vuonna 1899 yksinomaan tästä ulkomailta olevien lainojen ja sijoitusten tuottamasta 100,000,000 punnan tulosta. Kun otamme perustaksi yhteiskuntapolitiikan tutkijan Mulhallin tiedonannot, niin huomaamme, että vuoden 1899 tulot olivat kohonneet noin 90 prosentilla vuodesta 1822. 70,000,000 punnan tulojen lisääntyminen noin kahdeksassakymmenessä vuodessa oli omiaan innostuttamaan sen saajat "Union Jackiin" (Englannin lippuun), jonka turvissa tämä "nousu" oli saavutettu.

Tullaanpa sitten vuodesta 1899

vuoteen 1909. Viimemainittuna vuotena luki George Paish "Royal Statistical Societyssä" selonteon "meidän" voitoistamme ulkomaisista sijoituksista. Tulot hän arvioi v. 1909 140,000,000 punnaksi. Kymmenessä vuodessa lisääntyivät ne siis 40,000,000 punnalla, keskimäärin 4,000,000 punnalla vuodessa. Viimeisimmän ja virallisimman tiedon ulkoma- ja siirtomaa-sijoitusten tuloista antoi Lloyd George, Englannin valtiosihteri, vastatesaan erääseen kysymykseen maaliskuun 10 päivänä. Se kuuluu seuraavasti: "Ulkomaille sijoitettu englantilainen pääoma on kokonaisuudessaan noin neljä tuhatta miljoonaa punttaa (4,000,000,000) ja siirtomaa- sekä ulkomaasijoituksista käsittävät tulot kaksi sataa miljoonaa (200,000,000) punttaa vuodessa.

Yhä uusia kultalähteitä pohatoille

Sodat aina tuottavat uutta kultaa rahapohatoitten säkkeihin. Lloyd George sanoo nykyisen sodan tulevan maksamaan 2,000 miljoonaa punttaa. Pääosa tästä suunnattomasta summasta tullaan ottamaan sotalainen neljän prosentin korolla; ja neljän prosentin korko kahdesta tuhannesta miljoonasta punnasta lisää vuodessa 60,000,000 punnalla meidän "patriotteimme" tuloja. Mutta huomattava osa tästä summasta tullaan ottamaan suoranaisella veroituksella ja siinä määrässä on korkosummaa alennettava. Tähän saakka on noin puolet suurten sotiemme menoista koottu suoranaisella veroituksella ja puolet otettu lainoina. Sata vuotta sitten kansakunnan tulot olivat 250,000,000 punttaa; nyt ne ovat 2,300,000,000. Voimme huoletta arvioida, että 500,000,000 miljoonaa tullaan ottamaan veroilla ja loput 1,500,000,000 otetaan lainoina, jois-

ta korkoa maksetaan 60,000,000 punttaa vuodessa. Sangen monta miljoonaa tarvitaan myös liittolaistemme rahastamiseen ja joittenkin maitten houkuttelemiseen tähän veriseen sotaan, mikä parhaillaan riehuu. Kun sota on ohi, tarvitsevat maat suuria summia laivastojensa korjauksiin ja uusien valmistamiseen, sodan tuhoamien rautateitten uudestirakentamiseen ja muuhun sellaiseen. Samoin syntyy myös rajaton määrä yhtiöitä avaamaan uusia mineraali-, öljy- ym. teollisuuksia Venäjällä, Persiassa ja Balkanilla, joissa maissa teollisuus on vielä kehdoissaan. Englantilaiset rahamiehet ovat ainoat, jotka voivat sijoittaa rahojaan näihin. Ranska ja Saksa tulevat olemaan vararikossa. Ainoastaan Yhdysvallat jäävät englantilaisten pohoittoitten mahdollisiksi kilpailijoiksi.

Kysyttäne, mitä tällä kaikella on imperialismin ja sodan kanssa tekemistä?

Meidän diplomaattimme periytyvät yksinomaan ylä- ja rahaluokasta. Heidän velvollisuutensa on virkaannimittämisen jälkeen yksinomaan silmäillä ja suojella "Englannin etuja" niissä maissa, jonne ovat määrättyt. Mitä ovat "Englannin edut" Persiassa, Egyptissä, Intiassa, Afrikassa, vieläpä Canadassakin? Varmasti ei ainakaan näitten maitten asukkaitten hyvinvoinnin suojaamista. Ne "edut", joitten turvana ja laajentamista ajajina diplomaattimme pääasiallisesti toimivat, ei ole alkuasukkaitten kehittäminen, vaan koskevat ne niitä suunnattomia summia, joita hänen maamiehensä ovat joko lainanneet tai sijoittaneet. Tämä on jokaisen diplomatian tehtävänä ja ne, joitten takana on suurimmat armeijat ja laivastot, esiintyvät sitä julkeimmin. Rahapohottojen ja

teollisuus- ja kauppakapitalistien etujen suojeleminen on pääsyynä armeijoitien ja laivastojen syntymiseen ja nämä tekevät sodat mahdollottomaksi välttää.

Diplomaattien velvollisuudet

Diplomaatit ovat siis nykypäivinä puoltamassa maansa kauppaetuja. Meidän kauppaluokkamme pitää suurena rikoksena Saksan menestystä maailmankaupan alalla; sodan vastenmielisin ja alentavin ilmiö ilmaantui sanomalehtitaistelussa sodan aloittamiseksi Saksan kauppaa vastaan. Aniliinivärin valmistamiskokeet Englannissa ovat rauhottaneet näitä sieluttomia vehkeilijöitä ja he elävät siinä toivossa, että sota tulee musertamaan Saksan taidon ja kykeneväisyyden, jolloin Englannin kauppa ja teollisuus, huomaamatta kuitenkin sen kykenemättömyyttä, voisi kaapata Saksan tuottavat markkinat. Se on turha toivo, mutta se on olemassa ja on tepsivä argumentti näille luokille sodan jatkamisen puolesta.

Finanssi ja kauppa sentakia yhteisesti vetoavat yhteisten puolustajiensa, diplomaattien, suojelukseseen, diplomaattien, joitten vaikutus riippuu aseellisesta voimasta, mikä heidän hallituksellaan on käytettävänä.

Ja työläinen? Missä esiintyvät hänen etunsa sodassa sekä diplomaatiassa? Kaskas raadanta, alhainen palkka, korkeat elinkustannukset, kiduttavan korkeavuokraiset ja usein epäterveelliset asunnot, ajottainen työttömyys, huonoa opetusta saaneet lapset, itseäänuhraava vaimo, niukka ja kurja elämä — nämä häntä ahdistavat ja sota sekä diplomatia tätä kurjuutta yhä lujittaa. Ja kuitenkin työläisen raadanta ja uhrantuvaisuus on se perusta, josta imperialismi, siitä johdettavine militarismineen, nousee. Jos

työväenluokka olisi itseensäluotta-va, niin ei olisi olemassa mitään ulkomaadiplomatiaa, ei mitään vaativaista militarismia, ei sotaa, eikä suunnaton rikkaustulva virtaileisi rikkaitten rahakirstuihin merien takaa. Työläinenhän elämänsä ja terveytensä menettämisen uhalla nostaa mineraaleja maan uumenista, työskentelee nykyaikaisessa Gehennassa, helvetissä, sulattaen ne raudaksi ja teräkseksi. Hänen raadantansa ja taitonsa muuntavat näistä mahtavia sotalaivoja, jotka ovat varustettuina mitä ihmeellisimmillä keksinnöillä, jotka hurmaavat katselijan. Työläinen raataa pelloilla, tuottaen ravintoa kansakunnalle. Työläiset rakentavat myllyt ja tehtaat, hikoilevat ja raataavat niissä, valmistaan kaikille vaatteita. Kun kourallinen itsekkäitä ja epäpäteviä valtiomiehiä ovat syösseet kansakunnat teurastamaan toinen toisiaan, silloinkin kutsutaan työläinen täyttämään juoksuhautoja, uhrautumaan kymmenin tuhansin sodan jalkoihin, murhaamaan työläistovereitaan, joitten kanssa hän ei koskaan, eikä nytkään, ollut pienimmässäkään riidassa; työläistä komennetaan peturi-rangaistuksen uhalla saattamaan miljoonien naisten ja lasten sydämiin tuskaa ja huolta. Ja syytä tähän on, kuten "Times'kin" huomautti pari viikkoa sitten, yksinomaan tarkoitus kartuttaa rikkaitten ja suurmiesten "itsekkäitä etuja". Nykyinen sota ei riehua vapauden pyhän asian tähden; sen tarkoituksena ei ole suojella pieniä ja heikkojen kansojen oikeuksia; sen tarkoituksena ei ole sorron lopettaminen; sen tarkoituksena ei ole kohottaa maahan poljettujen asemaa. Jos se olisi puhjennut tätä tarkoitusta varten, jokainen Euroopan hallitus olisi tehnyt kaikkensa sodan puhkeamisen estämiseksi.

Nykyinen sota, kuten muutkin, on syntynyt senjohdosta, että useat suuret ja voimakkaat finanssiedut sitä vaativat, koska valtiomiehet ovat olleet petollisia ja ovat pettäneet heille annetun luottamuksen ja ovat petkuttaneet kansaa väärillä uskotteluilla. Nykyinen sota tulee lisäämään ainakin 60,000,000 punnalla vuodessa suurten pankkiirien ja rahamiesten jo ennestään paisuneita tuloja. Se lisää tällä hetkellä mahdollisesti yhtä paljon kauppa- ja teollisuusluokan voittoa. He ovat korottaneet ruo'an ja hiilen hintaa niin suunnattomasti, ilman syytä, että nälkä ja kylmyys, sairaus-seuralaisineen, nyt tunkeutuu ei ainoastaan aivan rutiköyhien kohteihin, mutta syöksee turmaan useita yksinäisiä naisia ja jäseniä siitäkkin luokasta, jota kutsutaan keskiluokaksi. Armeijanvarustajat, joita liberaalinen sanomalehdistö yhä kunnioittelee, heidän hyvästi maksettujen ilmoitustensa johdosta, on todistettu syyllisiksi siihen, että varustavat sotamiehiä myrkytetyllä ravinnolla. Taistelurintamassa oleville sotilaille kenkiä ja vaatteita hankkivien kontrahtorien on havaittu hankkivan nahan sijasta ruskeata pahvia ja vaatteitten sijasta arvottomia räösvyjä. Kaikki näyttää sujuvan mädällä perustalla; jos kaikki väärinkäytökset saataisiin ilmi, niin syntyisi aika verilöylyjä näitten kurjien, alhaisten, rahaa-imevien patrioottien, "isänmaan-ystävien", kukistamiseksi.

Sodan jälkeen — mitä?

Mutta sota loppuu. Mikä senjälkeen on työläisten tilanne? Jonkun ajan perästä varmasti aletaan palkkoja alentaa. Ja imperialistit, rahastunut, omaisuutta omaava hallitseva luokka, mikä tätä nykyä niin ylpeilee työläisen isänmaallisuudesta, tulee yhä mahtavamman-

si. Heidän tulonsa siirtomaa- ja ulkomaasijoituksistaan yhä lisääntyvät. Heidän voittoonsa ei kajota sotalainaa maksettaessa. Mutta työläiset ja pikku-liikemiehet tulevat tuntemaan koko ikeen niskassaan ja jokainen näistä "patriooteista" tulee yhä keskittämään voimiaan, pitääkseen työläisiä alhaisella elintasolla, johon ovat joutuneet.

Kun sota on enää haihtuva muisto verisestä painajaisesta, ja me jälleen seisomme vasten todellista elämää, silloin varmasti syntyy suuri

ja mahtava agitatiooni yleisen, yhtäläisen äänioikeuden, miehille ja naisille, aikaansaamisesta, jotta nämä tulisivat saamaan täydellisen kontrollivallan sekä kotimaisessa että ulkomaaisessa politiikassa, jotta he kykenevät murtamaan näitten valtaa ja voimaa omaavien imperialistien ja militaristien hallituksen ja kohottamaan heidän tilalleen kaikkien maitten kansojen tahdon ja siten aikaansaamaan varallisuutta, rauhaa ja sopusointuja kauan kärsineen ihmiskunnan keskuuteen.

Amerikan vapaudenpatsas.

Aisneen rannalla

Kirj. Aku Päiviö

Lauaistu sulut on ja Aisnen vedet
kerrankin laskettuna valloillensa
ja niinkuin kylleksensä riemuitakseen
ne ryntäävät nyt yli rantojensa.

On liejuna nyt äsken kauniit rannat
ja viljapellot peitty yden alle,
puut juurinensa, pensaat, istutukset
ja aidat, talot heitty ajosalle.

Niin moni koti, jossa äsken vielä
rattoisa rauhantointen helske kävi,
nyt autiona vajoo, hajoaapi
ja ikkunoissa laineet ryöppyävi.

Ja yllä veden, aamust' yöhön asti
käy soitto, jot' ei ammoin täällä kuultu,
jot' eipä kuultu, eipä toivottukaan
ja eikä koskaan kuulevankaan luultu.

* *
*

On laannut päivän kammottava soitto:
vongunta kolkko kuulain, tykkein jyske,
järinä rautain, veden väristykset
ja sortuvien varustusten ryske.

Yö peittää Aisnen, kammottavan tyyni,
kuu pilkistääpi joskus pilven alta
ja hohteheassa sen nyt vesi musta
välähteleeپی veren punaamalta.

Keskellä virtaa, saaren peittynehen
kummulla vielä kyyhöttääpi maja,
min asujan ei siitä lähtenytkään,
vaan pesässänsä pysyi hartahana.

On pihapuut jo virta painaltanut
pois juuriltansa majan seinää vasten
ja vesi kohoaa jo ikkunalle —
käy tukalaksi olo asukasten.

Vaan venehen on vieras käsi vienyt
ja majassa ei mitään mikä kantaa,

ja vesi kamala on joka puolla,
näin yössä tuskin häämöttääpi rantaa.

Kolkkona ukko kuusikymmeninen
nyt katselepi Aisnen öistä pintaa,
lujasti nyrkkiin puristuvat kourat
ja viha, tuska kouristaapi rintaa.

— Sua puoli vuosisataa näin tässä
ja tuttu olit, rakas rantoinesi,
nyt oudoksi on kaikki käynyt, kaikki,
ja kamalaa on punahohde vesi.

Kirottu, joka lähtee kodistansa
maan toisen kodit, kansan tuhoamaan,
kirottu niin, ja oikein kaksi kertaa
ett' tuhotessaan sortuis itse samaan.

Vai eikö enää riittäis Saksan maalla
miehille väkeville rauhan työtä,
ja tilaa eikö riittäis kodeillensa
ja vainioita, joista leipää syödä.

Vai noutivatko hullun keisarinsa
ja ryöstöruhtinasten himo-mieltä;
ei kuulleet valistuksen, ylpeytensä,
ei lainkaan tunnon, ihmisyyden kieltä — —

Selkäänsä vanhus sitoo turvattinsa,
poikansa sodan vieneen kaksi lasta,
ja silmäyksen vielä yli luoden
hän veden varaan heittyy ikkunasta.

Ja uipi hurjin vedoin, — virta painaa
ja punaselta veden pinta hohtaa,
ja joka vedoin ihmis jalka, käsi
tai ammottavat kasvot häntä kohtaa.

Ja todellisuus mielestänsä häipyi,
hän elää kuni kauhistavaa unta,
hän uipinaan on kuumaa verivirtaa
ja ympärill' on kuolon valtakunta. . .

Rannalle vanhus viimein vaivoin ryömii
kun tykkein pauke alkaa etähältä,
ja jällellensä siinä katsahtaapi,
vaan silloin sammuu järjen valo hältä.

W. Crane; "Kevään vointu".

Walter Crane -- köyhälistön taiteilija

Walter Crane.

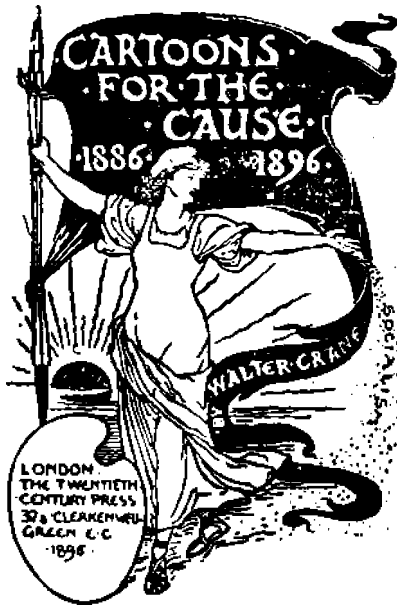
Maaliskuun 15 p:nä kuoli Englannissa yksi nykyajan etevimpiä ja henkevimpiä köyhälistön taiteilijoita, englantilainen Walter Crane.

Walter Crane ei ollut ainoastaan etevä taiteilija, vaan myös innokas työväenmies ja sosialisti. Koko taiteensa omaksui hän sosialistisen liikkeen ja päämäärän jaloutta ja suuruutta osoittaakseen. Voima-

kasta sosialistista maailmankatso-
musta uhkuvat taideteoksensa te-
kivätkin hänet tunnetuksi ja rakas-
tetuksi kaikkialla, ei ainoastaan
Englannissa, mutta ulkomaillakin.

Walter Crane syntyi elok. 15 päivänä 1845 Liverpoolissa. Jo oppivuosinaan tutustui hän sen ajan työväenaihteisiin. Tultuaan vuonna 1856 kuuluisan puunveistäjän ja runoilijan W. J. Lintonin oppiin, ei chartistiliikkeen kokemuksista ja aatteista vielä oltu unohtettu. Ja Linton ei ollut ainoastaan etevä taiteilija, vaan oli myös ollut innokas chartisti. Nyt Crane ei saanut ainoastaan etevää taiteellista opettajaa, vaan myös poliittis-yhteiskunnallisten oppien mainion tulkit-sijan.

Oli itsestään selvää, että kun suuri englantilainen taiteilija William Morris ja etevä arvostelija ja taideteoreetikko John Ruskin alkoivat heiluttaa tapparaansa sen ajan sisällyksetöntä elämää, kommersialismia ja sen taiteeseen saattamia ilmiöitä vastaan, että he saivat Walter Cranesta oppilaa ja liittolaisen. Morris'en pienehkö kirjoitus "Taide ja sosialismi" teki syvän vaikutuksen Craneen. Kun hän senjälkeen sai käsiinsä Marxin "Kapitaa-

W. Cranen julkaiseman taiteellisten kuvien albumin kansilehti.

lin” ja syvällisesti oli sen tutkinut, silloin alkoi hänelle selvitä yhteiskunnalliset kysymykset niiden todellisessa valossa. Tästä lähtien omaksui hän työnsä sosialismin hyväksi.

Hän yhtyi jäseneksi sosialisti-puolueeseen. Vuodesta 1884 lähtien on Crane sanoin, kirjoituksin ja kuvin taistellut sen taistelun yhteydessä, mikä johtaa työväenluokan uuteen ja parempaan maailmaan, maailmaan, mikä hänestä merkitsi myös kauniimpaa maailmaa.

Cranesta tuli sosialisti taiteilijan kannalta katsoen. Syväle syöpyi hänen mieleensä, että kapitalismin vallitessa taide ja taiteilijat eivät voineet kohota merkitykseensä. Ainoastaan sosialismissa näki hän mahdollisuuden korkeampaan taidetehtävyyteen. Luokkaherruuden ja kaupakäilyä synnyttämässä ilmapiirissä ei hänen mielestään minkäänlainen korkeampi taide ol-

lut mahdollista. Nykyisessä yhteiskunnassa vallassaoleva voittojärjestelmä vaikuttaa kaikkea hyvää, niin taiteessa kuin muuallakin, ja kaikkea kauneutta vastaan. Rikkkauksien oikea jako vasta kykenee luomaan elämään suurempaa yksinkertaisuutta ja arvoa sekä on samassa määrässä vaikuttava taiteeseen ja arkitehtuuriin. Koko innoillaan uhrasi Crane voimansa nykyisen yhteiskuntamuodon muuttamiseksi. Sentähden liittyi hän niihin työläisiin, jotka taistelivat uuden yhteiskunnan puolesta, sillä hän tiesi, että ainoastaan työväenluokka kykeni luomaan uuden maailman. Taiteen olemus oli hänen mielestään harmoniaa ja yhtenäisyyttä. Ennenkuin saattoi päästä harmooniseen taiteeseen ja yhtenäiseen ajattusmaailmaan, täytyi elä-

W. Crane; "Palmentyttö".

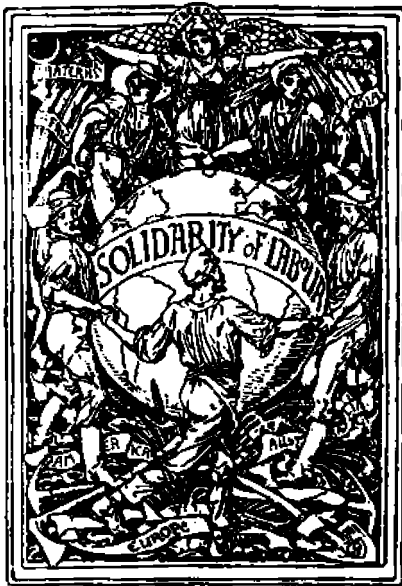
W. Crane; "Vapputanko".

W. Crane: "Teollisuus yhdisti kaupan ja maanviljelyksen".

W. Crane: "Elämän siltä".

W. Crane; "Työn yhteishenki".

mässä toteuttaa harmonia ja yhtenäisyys. Jotta tällöinen tila aikaansaataisiin ja hänen rakastamansa taide pääsisi nousemaan korkeimmille tasoille, sentakia tuli Cranesta sosialisti, sentakia asetti hän koko suuren taitonsa meidän asiamme hyväksi, sentakia otti hän vastaan luokkaveljiensä ylenkatseen ja ryhtyi tuimaan taisteluun työläisten kanssa, heidän vapauttamisekseen.

*

Walter Cranen taide tähtäsi niin intohimoisesti tulevaisuuden yhteiskunnan kuvaamista, että hänen teoksissaan ei tapaa työläisten kurjuuden ja heidän taistelunsa kärsimysten kuvauksia, vaan niissä innostuttavasti viitataan puhtaam-

paan, korkeampaan ja jalompaan yhteiskuntaan, jonka työläiset tulevat luomaan tämän nykyisen kurjuuden yläpuolelle. Mutta Crane ei ryhtynyt kuvaamaan mitään ylimalkaista sosialistisen liikkeen loistavaa ja säteilevää voittoa. Sellaiset kuvat, kuin esim. tässäkin pienoiskokoon jäljennetyt, jotka hän on omistanut kansainväliselle köyhälistölle, eivät voineet syntyä muusta kuin syvästä, rehellisestä vakaumuksesta, joka ei tuntenut epäilystä, eikä pelkoa. Ja tämän tunteen eläyttämänä ovat syntyneet ne Cranen lukemattomat muutkin kuvat, jotka levisivät työväenluokan keskuuteen ulkomaita myöten sanomalehtien, aikakauskirjojen, mielenosotustalukkojen, y. m. muodossa.

W. Crane; "Sosialismi tuo toivoa juilloa nääntyvälle kansalle".

Vanha korven petäjä

Kirj. Matti Herneshuhta

Se päivä oli niitä ihania kevätke-sän aurinkoisia päiviä, jotka panevat juuri morsiuspukuunsa pukeutuneen luonnon värisemään lemmen huumaavasta tunteesta ja soimaan kuin kaunein musiikki.

Jos kuka tuntee tuollaisina päivinä luonnon helmassa luonnon väri-sevän sulon ikäänkuin käyvän läpi sielunsa, on se ihminen, joka vast-ikään on paennut suurkaupungin rumuutta tuonne luonnon helmaan, alkaakseen sinne uusin toivein rakentaa tulevaisuutensa majaa.

Tuollainen uusi tulokas luonnon helmassa olin minä tuona sulopäivänä Canadan ikikorvessa.

Seutu kyllä ei ollut enää aivan vapaa kulttuuri-ihmisten kätten jälistä, mutta mitä raikattu oli, sen olivat useat kesät ehtineet jo parantaa uudella, kasvistolla — olipa nuori kasvisto varmaan kauniimpaakin kuin se vanha oli ollut, kuten aina nuori vanhaa somempi ja suloisempi.

Tepastelin maan päitse kulkevala historiallisella Dawson tiellä, kirves olallani, katsellen kartanon paikkaa, sillä tuvan rakentamiseen oli ryhdyttävä. Kartanon paikkoja ei ollut juuri valikoitavaksi. Tie kulkee tällä kohtaa korkeahkon vaaran pohjoispuoleista rinnettä. Maani on pohjoisen puolella. Sillä puolella on heti tien vieressä tieltä katsoen syvätkö rotko, jonka pohjitse virtaa puolittain jo lähdesuoneksi peittynyt puro. Rotko oli täynnä tuuhea, pehmyttä metsää, joka uhoi miellyttävää tuoreutta ja suloisia, virkistäviä tuoksuja auringon vaaran puolelta valaessa sinne kuumia säteitään.

Rotkon salaperäinen, tuoksuava

tuuheikko viileine siimeksineen hurmasi mieltäni, vaikka se oli epä-käytännöllinen, koska sinne ei voinut laskeutua kartanon paikkaa raivaamaan. Mutta — antaa sen olla rauhassa, vielä ainakin, uinaila omia unelmiaan — olihan kuitenkin yksi paikka, jonka jo eilen olen katsonut, ja jota miellyttävämpää tuskin löytyisi, vaikka paikkoja olisi valikoitavaksikin. Kävelen sinne.

Se on kapea niemekeharjanne, joka pistää tien sivusta kolmisen sataa jalkaa laajenneeseen rotkon uomaan. Puolittain lähdesuoneksi kääriytynyt puro juoksee sen päitse. Sen toisella puolella kohoaa pyylevän haavikkokankaan eteläinen rinne.

Jo eilen ihailin tätä, vaikka oli rumempi ilma. Nyt tänään näytti tämä ihan paratiisimaiselta. Rintaani oikein pullisti suloinen kaunotunne. En malttanut heti ryhtyä työhön, vaan istuin pehmeän pensaan siimekseen katselemaan ympärilleni.

Tuntui että tämän luonnon kanssa saattoi jutella, että se tahtoi puhella, kuiskutella onnestaan, haaveistaan ja mysterioistaan.

Se humisi elämää, — lintuja, perhosia, — joskin pureviakin hyönteisiä. Tuossa pyy pienien poikas-tensa kanssa pelästyneenä pakenee. Emo hommaa poikasiaan piiloon, pitääkseen sitten vasta enemmän huolta omasta turvallisuudestaan kun on siinä onnistunut. Turhaa pelkoa! En minä teille mitään pahaa tekisi! Tuolla pari oravaa perävilkkua hyppää — nousevat puuhun että rapisee, hyppivät oksalta oksalle ihmeellisellä ketteryydellä,

laskeutuvat maahan, juoksevat kaa tuneitten puitten runkoja, pongahtavat kannon nokkaan, kiipasevat pikkuisiin vesoihin, tekevät lukemattomia teräviä mutkia, häntä jännityksestä koppurassa, ja tirskuen. Yht'äkkiä ne pysähtyvät, toinen kannon nenään, toinen oksalle, toinen päästää terävän ja pitkän pirinän; toinen on hypätessään kaapannut mukaansa urpusen ja alkaa sitä syödä pupentaa. Mutta seuraavassa tuokiossa ne taasen hyppäävät perävilkkäa. — Tuolla vilistelee toinen samallinen pari. .

Aivan lähelleni tulla kuukkoille kaksi ruskeanharmaata jänistä. Näyttää kuin eivät ne olisi minua vielä ollenkaan huomanneet, mutta uteliaisuudesta ne kuitenkin lähen-televät. Ne nousevat kahdelle jalalle, kuuntelevat ja nyyskivät, ja taasen muutamalla lyhyellä hypylä lähentyvät. Kun koetan olla hyvin hiljaa, niin ne uskaltavat tulla aivan viereeni, nuuskimaan ojen-nettua kättäni ja viereeni heittä-määni kirvestä. Toinen järsäsee sen vartta, — jänikset tykkäävät ihmisen tartuttamasta hajusta ja suolaisesta mausta. Mutta sitten ne äkkiä levollisina jättävät minut, näyttävät kuin kuiskuttelevan keskenään. Sitten hypätä pingauttelevat muutaman pitkän hypyn perä-käin, tekevät koukkuja ja kaarroksia — leikkivät kuin kissat. Hetkisen kisailtuaan alkoivat ne paritella.

Olisi ollut väärin verrata tätä luontoa neitseeseen. Se ei ollut neitseellisen "puhdasta"; se kuhisi yleistä lemменkissaa, se paritteli ja synnytti, se oli luomistoinimnassaan. . .

Taivas oli etelän puolelta aivan selkeä, joten aurinko esteettömästi valeli lämpöisillä, elämää kiihottavilla säteillään tätä luontoa. Keski-taivaalta pohjoiseen päin oli levin-

neenä hienon hieno pilven kudelman, kuin hopealankainen harso. Se oli vähä aikaa sitten vedetty hellä-varoen pois auringon päältä.

Katseltuani taivasta kiintyivät silmäni erään lähellä olevan petäjän latvaan.

Se petäjä kohotti päänsä korkeammalle kaikkia toisia, ja oli suora ja solakka kuin olki. Ainoastaan latvassa oli oksia, kaunis tupsu. Tuo latva oli hieman kallistunut etelään päin, juuri kuin olisi se uteliaana paljon kurkistellut sinne vaaran lappelle ja siellä kulkevalle historialliselle Dawson tielle.

Tuo petäjä näytti kummallisen juhlalliselta ja arvokkaalta. Ollen pisin kaikkia muita, näytti se aivan yksinäiseltä. Se näytti vanhuksen todellisella viisaudella katselevan pienten elämää ympärillään ja kuulosti hymisevän itselleen, omalle viisaalle sielulleen omaa viisauttaan.

Mitä pitempään katselin sen taivaan pilviharson liepeitä tavottelevaa, hiljaa liikuskelevaa, hieman kangistunutta latvaa, sitä enemmän näytti se alkavan elää todellista ajatuselämää.

Tarkistin korviani, kuullakseni paremmin sen hyminää. Se tuntui puhuvan jotain.

— Minä kuuntelen, puhu kovemmin! sanoin minä sille. — Sinä olet paljon nähnyt elämäsi varrella. Kerro siitä minulle!

Oikasin itseni makaamaan pehmeitten ja tuoksuviin pikkuvesain sekaan, asettaen pääni lahonneen sammalpeitteisen juuren päälle ja aloin kuunnellen tuijottaa tuohon vanhukseen. Se alkoi puhua. —

— Pitkä elämä näyttää paljon, se on totta, alkoi se sohisevalla äänellä. — Se antaa onnea — jos koettelemustenkin päiviä. Minäkin olin kerran nuori vesa — siitä ajasta on monta kesää ja talvea vaihtu-

nut. Silloin olin minäkin lapsekkaan onnellinen, elämä oli minulle terhenistä unelmaa. Suuremmat puut suojelivat minua ja minä laulelin samassa kuorossa ympäristöni luonnonnuorison kanssa.

Mutta sitten alkoi elämäni muuttua vakavammaksi. Vartaloni kasvoi yhä korkeammaksi; myrskyt kaatoivat isoimmat puut ympäriltäni, minä aloin olla isoimpien jällellejäneitten kokoinen. Meidän osallemme muuttui nyt myrskyjen kestäminen tai niiden ruhjomina sortuminen, uuden nuorison suojeleminen ja yhä uusien siemien kylväminen. Kauas, joka taholle, lähettelin minä tuulten helmoissa siemeniäni, ja lukemattomia taimia on niistä kohonnut, ja isojakin puuta kasvanut. . .

Vierelläni tuossa kasvoi toinen saman kokoinen kuin minäkin. Se oli minun veljeni ja ystäväni; me tarinoimme keskenämme ja tuimme toisiamme myrskyn raivotessa. Mutta sitten kerran salama pilvistä murskasi sen, silpoi silmänräpäyksessä, ja minä jäin aivan yksinäiseksi. Olen kuitenkin kestänyt yksinäniikin, sillä minun sydämeni on ollut terve. Mutta ikävämpi on ollut ollakseni. Ei ole ollut läheistä puhetoveria; yksinäni olen joutunut katselemaan ympäristöni nuorison elämää. . .

Katsoin jo lahonnutta kantoa vanhuksen vierellä, josta vieläkin näki, että sen kannattama puu oli todellakin silpomalla ruhjottu.

— Kerro vielä! kuiskasin petäjälle. — Kerro, mitä olet nähnyt eläinten ja ihmisten elämästä ympärilläsi!

— Se, että tuolla rotkon pohjassa tämän niemekkeen päitse virtaa raitisvesinen puro, ja se, että tämän niemekkeen kautta on sen rannalle parhain pääsy sekä se, että tämän kautta on parhain kulku pohjoises-

ta päin tuonne vaaran päälle, on antanut minulle paljonkin tilaisuuksia katsella ihmistenkin ja eläinten elämää, — sohisi vanhus päättään hiljaa huojutellen. — Näethän tuon ikivanhan tienhaanun tätä niemekkeen selkää myöten tuonne vaaran lappeelle. Lukemattomia peuroja ja hirviä on sitä myöten puroilta päin sekä sinnepäin tuolta vaaran puolelta soikkaroinut. Ja lukemattomia karhuja, susia ja ilveksiä on samaa tietä hiivskellyt. Ja kaikki ovat he aina pysähtyneet tässä, tässä juurellani, koska tämä on ollut aina hyvin viehättävä paikka. Ne ovat eläneet kiimaansa tässä; urokset ovat tässä taistelleet muistasukkaisten taistelua. Juhlallisimmalta on näyttänyt uroshirvien taistelu. Kovin siinä sarvet vastakkain kalskuvat, kenttä tömisee, vesat taipuvat ja taittavat, kun ne toisiltaan naarasta itselleen riistävät. Usein olen nähnyt myöskin petoeläimen saaliinsa niskaan hyökkäävän ja raatelevan sen.

Jo anuimoisista ajoista, esi-isäini ajoilta asti kulki tuon vaaran rinteitse tie, — ei sellainen kuin se nyt on, vaan soukka jalkatie, puitten lomitse mutkaillen. Sitä myöten kulkivat punaihoiset ihmiset, nuo ikiajoista täällä eläneet luonnonlapset. Niitä kulki joukottain sekä yksittäin, hevosilla ratsastaen sekä omilla jaloillaan käyden, taakkoja kantaen ja hevosilla kannattaen, jouset ja keihäät mukana. He olivat milloin riistan perässä, milloin taas taivalsivat pitkää taivaltaan tuolta Superior järven rannalta joidenkin toisten järvien rannoille pohjoisessa ja lännessä, tai päinvastoin.

Hekin usein poikkesivat tähän luokseni. He hakivat vettä tuolta purosta, tekivät tulen, paistoivat riistansa, poimivat marjoja, joita

tässä on aina paljon kasvanut. Joskus panivat he hurjaksi tanssiksi; aina vähin kisasivat, mitähän kisasivat.

Sitten kerran kulki oudon näköisiä ihmisiä. Heitä oli puolisen tusinaa ja olivat he vaaleampia kuin koskaan ennen olin nähnyt. Heillä oli toisenlaiset tamineetkin kuin niillä, jotka ennen olivat vierailleet luonani. He olivat niitä, joita sinäkin olet. He olivat tulleet Superior-järveä myöten jostain kaukaa, hyvin kaukaa.

Hekin poikkesivat tähän. He puhuivat outoa kieltäkin ja kaikella he kovin ihmetyttivät minua.

Jonkun ajan kuluttua liikkui niitä uusia joukkoja vähitellen yhä useammin. Milloin niitä meni takasin Superior-järvelle päin, oli niillä suuria käärojä kaikellaisia nahkoja hevosten selkiin asetettuihin.

Ja milloin nyt entiset punaihoiset tuttavani tähän luokseni poikkesivat, aina he puhelivat heistä, kauppoistaan heidän kanssaan sekä heidän käyttäytymisestään. Toiset olivat huolestuneita heidän suhteen ja vihasivat heitä; toiset taas puollustivat heitä, koska olivat saaneet heiltä ihmeellisiä tavaroita sekä ihmeellistä vettä, joka teki iloiseksi ja täytti kummallisen autuaallisella tunteella ja rohkealla mielellä. Toiset sanoivat, että se vesi on paholaisen noitumaa ja tekee hulluksi; toiset taas olivat sitä mieltä, että se oli hyvien henkien siunaamaa.

Kerran sitten, se oli aikainen kevät, lehti ei ollut vielä puussa, sattui tässä taasen olemaan joukko tämän maan ijänikuksia luonnonlapsia, suurine kuormastoineen, kun noita outoja muukalaisia taas sattui kulkemaan. He olivat ratsain, ja olivat he, kuten aina, varustetut ihmeellisillä tulipyssyillään.

He tulivat vieraitteni luo. Ystä-

vällisinä lähestyivät he, kesyttelevinä, sillä vieraani heitä kovin ujosittelivat ja pelkäsivätkin, koska heillä oli kaikki niin salaperäistä, koska he osasivat tehdä kummallisia ihmeitä, — yleensä näyttivät osavan sellaisia taikoja, joista vieraani eivät olleet ikinä osanneet uneksuaan.

He levittivät tavaransa nähtävile. Heillä oli häikäiseväkirkkaita helmiä ja kaikenlaista koreaa, joka herätti vieraissani kiihkeää uteliaisuutta ja halua saamaan itselleen noita ihmeellisiä koristuksia.

Punaihoiset tiesivät ennestään jo millä niitä saa; he olivat joskus niitä heikkäläisiltä jo vaihtaneet. Siispä alkoivat he ottaa näkönsälle nahkojaan, joihin kuului eriväristen kettujen, susien, majavien, näädän, villikissan ynnä muitten kaunisnahkaisten eläinten nahkoja. He olivatkin viime aikoina entistä innokkaammin niitä pyydystäneet, juuri toivoen tapaavansa taasen noita muukalaisia.

Valkoihoiset vaihtoivat heiltä kaikki heidän nahkansa ja selittivät, että heillä on asema Superior järven rannalla, jossa he ostavat aina lisää, joten sinne sopii tuoda sen mukaan kuin uusia nahkoja saavat. Puhuminen tapahtui aivan viittomalla.

Koko ajan katselivat nuo valkoihoiset miehet hyvin ystävällisesti kauppaystäviensä naisia, varsinkin paria nuorta tyttöä, jotka olivat hyvin saman näköisiä. Jotkut noiden neitosten omat ihailijat peräilivät heitä sen johdosta mustasukkaisesti. Varsinkin yksi, rohkea nuorimies, jota hänen heimolaisensa pitivät suurena sankarina, näytti olevan aivan pakahtumaisillaan vihas-ta ja vetäysi kokonaan sivuun, sieltä silmällä pitämään. Vieraat eivät hänestä välittäneet. Ja kun he

sitten antoivat ihailemilleen neitoille lahjaksi helmiä, saaden heidät riemullisesti ja kiitollisesti nauramaan ja huudahtelemaan, hiipi tuo mustasukkainen urho joukkoon ja alkoi kuiskutella toisille mustasukkaisille, kiihottaen heitä hyökkäämään kanssaan muukalaisten kimppuun ja surmaamaan heidät. "Kun äkkiarvaamatta hyökkäämme, niin eivät ehdi tarttua tulipyssyihinsä", sanoi hän.

Muukalaiset huomasivat kumminkin kyllin ajoissa vaaran. Ja he olivat kyllin viekkaita. Osottamatta mitään uhkamielisyyttä ottivat he tulipyssyt kainaloihinsa, ikäänkuin noin muuten vain, ja sitten vetivät laukuistaan esiin sitä, jota punaihoiset koko ajan olivat odottaneet näkevänsä ja saavansa maistaa — tulivettä, joka tekee iloiseksi.

Sitä halusivat maistaa mustasukkaisetkin, joten heidän pahat aikeensa häiriytyivät. Sitä paitsi eivät he enää olisi uskaltaneetkaan muukalaisten kimppuun hyökätä, koska he olivat ottaneet tulipyssynsä kainaloihinsa. Mutta se yksi, se kaikkein mustasukkaisin ja rohkein, vetäysi taasen syrjään, ja toisten alkaessa maistella muukalaisten pulloista, hävisi hän kenenkään huomaamatta kokonaan metseen.

Kaikki toiset innostuivat tulijuomaan ja pyörivät himokkaina valkoihoisten ympärillä, jotka antoivat ihmenestettään liian hitaasti.

Kaiken kesken valkoihoiset yhä kesyttelivät kaunottaria. Vihdoin yksi heistä tarttui äkkiä toiseen kaunottareen, veti häntä itseensä ja suuteli. Toiset tytön heimolaiset rupesivat vain nauramaan, paitsi kahta nuorta miestä, niitä, jotka äsken olivat pahoja aikoneet. He hyökkäsivät vapauttamaan neitoa ja näyttelivät hampaitaan vihasta.

Syntyi hämminki. Mutta valkoihoiset pysyivät levollisina, vain hymyilivät, samalla kuitenkin tarttuen pyssyihinsä paremmin kiinni.

Sitten he puhuivat jotain keskenään ja yksi heistä otti mustannäköisen pullon laukustaan ja alkoi viittomalla selittää, että hän hakee sillä vettä lähteestä ja näyttää ihmeen. Punaihoisten oli lähdeittävä katsomaan, että hän todellakin ottaa vettä pulloonsa. Kaikki seurasivat häntä jännittävän, pelonsekaisen uteliaisuuden valtaamina.

Päästyään lähteen luo pisti mies pullonsa lähteeseen ja antoi todellakin juosta sen aivan täyteen vettä. Sitten kaasi hän sieltä vettä takasin lähteeseen, näyttääkseen että sitä varmasti oli sinne, pulloon, mennyt.

Sen tehtyään lähti hän takasin tähän harjanteelle. Mutta äkkiä pysähtyi hän ja viitto seurajilleen että hän, jos he haluavat, näyttää ihmeen heidän lähteellään. Kaikki halusivat sitä kiihkeästi. Hän palasi lähteelle, nosti kätensä sen päälle ja puhui jotakin, jota punaihoiset eivät luonnollisesti ymmärtäneet. Sitten sytytti hän tulen ja viskasi sen lähteeseen.

Lähde leimahti tuleen!

Punaihoiset ihan kivettyivät lämmästyksestä.

Nyt he eivät olisi vähään aikaan uskaltaneet tehdä mitään valkoihoisille, vaikka he olisivat mitä heille tehneet.

Lähteen hetkisen loimuttua sammutti ihmeen tehnyt sen vähitellen salaperäisiä liikkeitä sen päällä käsilään tehden. Sitten kehoitti hän maistamaan vettä. Se oli aivan samallaista kuin ennenkin.

Kun he sitten olivat vihdoin palanneet takasin tähän minun juurelleni, teki eräs toinen muukalaisten ihmeensä: ryyppäsi pulloon otettua vettä ja puhalsi veden pala-

vaan tikkuun, josta leimahti iso hieska ylös ilmaan.

Punaihoiset ihan vapisivat kauhusekaisesta tajantunteesta.

Taikamestarit hymyilivät heille ystävällisesti ja rauhoittavasti ja alkoivat antaa heille uudelleen iloiseksi tekevää nestettä. He antoivat muutamia pulloja kokonaan heidän omaan haltuunsa ja käskivät heidän istua piiriin niistä nauttimaan. Mutta ne pari komeinta neitosta sekä erään kauniipuoleisen kolmannenkin naisen, erään miehen vaimon, jolla oli pieni lapsi, jonka hän oli ripustanut tuohikotelossa puun oksaan, ottivat he sivuun ja veivät heidät pensaitten ta. Yksikään ei nostonut enää sormeaankaan estääkseen heitä siitä. Naiset seurasivat heitä vapisten. Miehet ottivat pysynsä mukaansa.

Vähän kuluttua, kun muukalaiset par' aikaa siellä pensaitten takana elivät naistensa kanssa ja toiset istuivat piirissä ilostuneina nauttikellen pulloista, uskahtamatta nousta jaloilleen, vaikka olisivat halunneet, koska ihmemiehet olivat käkeneet heidän istua — niin, sen tapahtuessa, hiipi se metsään hävinnyt urho ryömien rinnettä ylös kuulunnattomasti kuin käärme, hampaissaan metsästysveitsensä ja perässään, myöskin ryömien ja veitset hampaissa kymmenkunta muuta punaihoista miestä. Hän oli hakenut heidät tuolta vähän matkan päästä ison joen rannalta, jossa he naisineen ja lapsineen olivat leirytyneinä.

Kun he olivat päässeet pensaitten suojia myöten melkein tähän niemekkeen harjalle ja huomanneet missä muukalaiset naisten kanssa olivat, nousivat he kaikki yht'äkkiä jaloilleen ja hyökkäsivät muukalaisten kimppuun.

Kaikki muut noista ihmemiesistä joutuivat heidän käsiinsä, ehti-

mättä edes vaatteitaan napittaa, paitsi yhtä, joka ehti pujahtaa pakoon. Hänkään kuitenkaan ei ehtinyt kaapata edes pyssyään mukaansa.

Hyökänneet raastoivat vangitsemansa piirissä istuneitten, mutta nyt hämmästyneinä jaloilleen pongahtaneitten luo ja sitoivat heidät puihin. Olin iloinen, ettei minuun yhtään heistä sidottu.

Sitten alkoivat he ulvoen tanssata heidän ympärillään, piirissä tottelevaisina istuneetkin mukana. Hekin olivat saaneet nyt rohkeutensa takasin, nähtyään etteivät nuo ihmemiehet sentään niin vaarallisia olleetkaan kuin he olivat luulleet, koskapa eivät voineet itseään millään ihmekeinoilla puolustaa. Nähdessään heidät siinä nyt aivan avuttomina, kaikkiine vajenneine ihmekeinoineen täydellisesti heidän vallassaan, valtasi heidät syvä riemu ja hurja halu käyttämään valtaansa heitä kohtaan raatelemalla heidät.

Tanssiessaan hurjasti heidän ympärillään, ulvoen ja ruumiitaan ja naamojaan kamalasti väännellen, keihäät ja jouset käsissään, lasten ja naisten, niiden kahden kaunottarenkin lyödessä käsiään yhteen vähä ulompana, alkoivat he ampua heitä jousillaan ja pistellä keihäillään. — Kauheita tuskia kärsien kuolivat ihmemiehet vihdoin, toinen toisensa perään, kymmenien jousennuolien ja keihäitten lävistäminä.

Sitten laittoivat voittajat tulen jokaisen surkean ruumiin alle.

Sen jälkeen, tulien vielä loimutessa ja ruumiitten kärytessä jakoiivat punaihoiset keskenään kaikki noiden onnettomain tavarat — urho ollen jakajana, koska ei heidän päällikkönsä ollut mukana. Heidän hevosistaan otti hän yhden itsel-

leen, toiset määräsi päällikölle vietäväksi.

Kun kukin oli saanut osansa, alkoi yleinen juopottelu saaliiksi jääneillä viinoilla. Vasta seuraavana aamuna lähti joukko liikkeelle, jokaisen pään ollessa kipeänä ja mielen apeana.

Muutaman päivän kuluttua kävi se pakoon päässyt tässä, joukko miehiä mukanaan; mutta he löysivät ainoastaan tulien sijat ja palaneita luita. . .

Siihen päättyi se.

Alulla olevan kesän ajalla kulki sitten paljon valkoihoisia, syyspuolella jo isoissa, kovasti asestetuissa joukoissa tuota tietä myöten, kun taas punaihoiset näyttivät tuosta ikivanhasta tiestään kokonaan luopuneen.

Samana kesänä, pitkien kuivien vallitessa, kävi tässä ympäri hirvittävä metsäpalo, luultavasti valkoihoisten aiheuttamana. Koko ympäristö oli roiskuvana ja roimuavana tulimerenä. Silloin luulin minäkin loppuni tulleen. Mutta tuo vaara etelän puolella ja tuore puron uoma pohjoisen puolella pelastivat tämän paikan. Suuret laumat kauhistuneita metsän otuksia kokoontui tuonne puron uomaa turvaan.

Seuraavina vuosina kulki yhä lisätyssä määrässä valkoihoisia. He levittivät tietäkin. Yhä kummallisempia vehkeitä näin heillä. Vihdoin korjasivat he tuon tien perin pohjin, suurin miesjoukoin, ja sitten siinä vasta liike alkoi, kestäen se useita vuosia. Rakensivat tuolla lännelläpäin jotain sellaista jota sanotaan rautatieksi. Sinne kaikenlaista kulettivat. Talvisin hakkasivat ja vedättivät tuolta jostain ympäristöstä puutavaraa, etupäässä seetristä. Tähän vain eivät poikenneet raiskaamaan, koska tässä ei

ollut kuin pieniä osia tulelta säilyneenä.

Mutta muutaman vuoden kuluttua, jolloin liike tuota tietä myöten oli ollut jo kotvasen melkein pysähtyneenä, tultiin hakkaamaan tavaraa tämän puron varsiltakin. Lähestyivät keväällä jo ihan tähän vierelleni, mutta parahiksi ehti kevät lopettaa ajokelin, ennen kuin ehtivät minua kaataa.

Seuraavana kesänä liikkui taas sen metsäpaloja, jotka nekini kuitenkin tämän paikan säästivät.

Sitä seuraavina vuosina oli kaikki verrattain hiljaista. Punaihoisia ihmisiä en nähnyt enää ollenkaan, — mihin lienevät lymyneet. Tuolta länneltä päin kuulin vain onimituista puhkinaa ja kovia vihellyksiä — sieltä "rautatieltä". — Palaneille kankaille ja vaaroille kasvoi uutta metsää.

Minun elämäni oli käynyt tukalammaksi, koska vanhat, isot ijäkkäiset metsät olivat nyt poissa ympäriltäni. Myrskyt koskivat minua nyt monin verroin kovemmin, koettellen kestävyttäni. Monasti olen ollut taittua; mutta olen sentään kestänyt, koska minulla on ollut terve sydän. Monta naapuriani on taittunut. . . Veljeni tuosta viereltäni repeli salama juuri niihin aikoihin kun suurin ihmisliike oli tästä ohitse. —

Nyt vaiken petäjä, jääden hiljaa huojuuttelemaan latvaansa.

— Kiitoksia kertomuksestasi! sanoin minä. — Miltä tuntunee sinusta nyt, kun minä alan tätä ympäristöäsi raivata, rakentaaksesi tähän tupani?

— Hm. . . kaiketi nyt minunkin vuoroni tulee kaatua?

— Ei. . . jätän sinut kartano-putkuseksi. . .

— Tuskinpa enää kestäisin. . . yhä paljaammaksi teet ympäristöni, yhä ankarammin myrskyt mi-

nuu koskevat... Joskus kaataa tuuli tai salama minut mahdollisesti tupasi päälle... Ei, hakkaa minut kumoon... oon kyllästynyt jo elämään...

— Hyvä, vanhus!... teen sinusta ensimmäiset hirret tupaani...

Nousin jaloilleni, lämmön raukasemana, alkaakseni työni. En tahtonut rahtia ryhtyä raiskaamaan tämän kauniin paikan ehyttä sopusointua, mutta samalla uutisasukkaan-ihanteeni syyhytti kämmeniäni.

Astuin kaikkein ensiksi tarinoitamani petäjän juurelle, katsahdin vielä sen soreaa vartta myöten ylös kysyvästi, sitten aloin hakata sitä poikki, koska sain siihen uuden kehoituksen. Voinkeltaiset, tervalle tuoksuvat lastut siitä singahteli. Hien sain, ennen kuin vanhuksen viisas pää alkoi huojahdella. Komeasti se sitten kaatui pitkin harjanteen selkää. Jämähti. Koko elävä luonto ympärillä vavahti ja

jähmettyi liikkumattomaksi ja äänettömäksi. Siinä se nyt makasi se vanha, viisas, parin sadan vuoden tapaukset nähnyt ja kokemukset kokenut petäjä. Istuin sen tyvelle levähtämään ja sitä katselemaan...

* * *

Nyt kahden vuoden kuluttua ei tätä paikkaa tuntisi enää samaksi. Minä olen raiskannut tästä sen hurmaavan luonnon perin pohjin kirveen ja tulen avulla. Tuo silloin niin salaperäinen, siimeksiinsä houkutteleva uumeikkorotko on paljastunut nyt purolaaksoksi, joka kärsimättömänä odottaa kaunoista vapautustaan, saadakseen alkaa kasvaa runsaasti heimää.

Tämä paikka on nykyään rumimmillaan. Kaunis luonto on raiskattu, eikä kauniita viljapeltoja ole vielä ehtinyt muodostua sijalle.

Elok. v. 1914.

□ □ □ □

“Paha kello”

Päivin aina “hitaasti”
“paha kello” käypi.
Illoin liian “nopeaan”
eespäin ennättäypi.

“Nopeasti” toisinaan
“paha kello” raksaa.
Toisinaan “kuin etana”
liikkua se jaksaa.

Ymmärrä se yhtään ei
lempiväisten nieltä.
Tahdo ei se tajuta
sydämien kieltä.

“Hidas” on, ja “nopea”
“paha kello” siksi,
asiassa että on
syvällinen “niksi”.

Jussi Raitio,

□ □ □ □

Sodassa.

“Rauhan” aikana.

Sodassa.

“Rauhan” aikana.

Onko työväenluokalla koskaan rauhan aikaa?

Ihanteeni

Kirjottanut Eugene V. Debs

Ihanteeni on ajattelija työpuvussa.

Korkeimman inhimillisyyden ja siveellisen voiman ryhti olemuksessaan, seisoo hän päin maailmaa ja taistelee oikeutensa puolesta. Naapurien kunnioituksen menetyksen korvaa hänelle oma sisäinen varmuus, ja hän jatkaa taisteluaan — maailman suurinta taistelua — työväenluokan vapauttamiseksi sorronalaisesta asemastaan.

Kunoilija Whittier sanoi keran, että jokaista suurta kysymystä on vaikea ajaa sen ensi asteilla. Tämä on aina ollut horjumaton totuus. Helppo on olla vailla omintakeisuutta ja ajelehtia virran mukana. Mutta pysähtyä yhtyäkseen maailmanmahtia vastaan taistelevaan pieneen liikkeeseen, tarvitaan uskallusta.

Viidessäkymmenessä vuodessa me olemme muodostaneet maailman suurimman taloudellisen ja poliittisen järjestön. Uuden päivän valo kasvoillaan marssi työväki kohti auringon nousua. Minä olen varma, että se aika, jolloin me saavutamme taloudellisen kansanvallan ihanteen, on lähellä. Mutta joukkojen yhtyminen on kaiken perusehto. Kun työväen taajat joukot, huomattuaan asemansa, yhtyvät taloudellisen ja poliittisen lipun ympärille ja rientävät eteenpäin, ei mikään voi niitä estää saavuttamasta luokkansa vapautta.

Köyhyys, joka nyt tässä maassa vallitsee, on nykyisen teollisuusjärjestelmän kehityksen tulos. Jokainen taloudellinen järjestelmä kasvattaa itse kuolin siemenensä.

Nykyinen järjestelmä on jo kehitynyt sille asteelle, ja siksi sen aika on lyhyt.

Koittanut on se aika, että työväen tulee herätä, tarttua asioihin ja muuttaa nykyinen taloudellinen ja yhteiskunnallinen järjestelmä. Siihen on enää mahdotonta tyytyä. Yhdysvaltain tilasto osoittaa, että täällä on miljoona työläistä, jotka ansaitsevat vähemmän kuin 500 dollaria vuodessa. Eikö tämä osoita, että on aika muuttaa tuotannon jakoperuste?

Kapitalistista järjestelmää ei enää kaivata nykyajan yhteiskunnassa. Se on kasvullaan murtautunut kehyksensä voiman ja tullut edistyksen väkivaltaiseksi kahleeksi. Vapaakilpailun luova aika teollisuudessa ja kaupassa on jo mennyt. Pääomien keskitys ja kokoontuminen ovat nykyään väkivaltaisia ilmiöitä teollisuus- ja kauppa-elämässä. Vapaakilpailu on hävinnyt ja sen luonnollinen seuraaja on osuustoiminta.

Lujien, luokkatietoisten taistelujain kehittyminen ja yhä korkeammalle nouseva kapitalismin tulva-vesi, ne poistavat viimein kaikki esteet kehityksen ja sivistyksen tieltä.

Sallikaamme toisten puhua kaupasta ja hinnoista — heränneet työläiset vaativat tuotannonvälitteettömän yhteisomistusta, ja sosialistinen puolue on siinä heidän tahtonsa ilmaisijana.

Työväenluokka yksin on tuotannonvälitteet valmistanut, ainoastaan se voi niitä käyttää — ja siksi ne täytyy työväenluokan omistaa.

Tämä on sosialistisen liikkeen

vallankumouksellinen vaatimus. Propaganda sen hyväksi on kasvatuksellista, järjestettyä ja rauhallista. Työläisten tulee yhtyä äänestämään sosialistipuolueen hyväksi, puolueen, joka edustaa työväkeä. Kun tämä tehdään, jää valtiovalta työväen käsiin, kapitalismi häviää, yksityisomistus antaa sijaa yhteisomistukselle, tuotanto voiton vuoksi vaihtuu tuotannoksi tarpeita tyydyttämään, palkkaorjuus katoaa ja sen mukana sen turmiolliset seuraukset: köyhyys, rikollisuus y. m. Työväenluokka tulee onnelliseksi ja vapaaksi, alkaa uusi jakso ihmiskunnan kehityksen ja sivistyksen tiellä.

Socialistipuolue tekee valistustyötä kaikkialla Yhdysvalloissa. Sen jäsenet ovat innostuneita ja toimivat tarmolla vallankumouksen hyväksi. Puolucella on tukeaan sanomalehdistö, joka väsymättömästi puolustaa totuutta ja selittelee sosialismin periaatteita.

Socialistipuolueen ohjelma peustuu kansainvälisen sosialismin

periaatteisiin ja on se rakennettu luokkataistelun pohjalle. Sen taktiikka on sopusoinnussa sen periaatteitten kanssa, eikä se voi yhtyä sovitteluihin porvaripuolueitten kanssa.

Katseltaessa asioita miltä puolelta hyvänsä, on sosialistisella liikkeellä edessään toivorikas tulevaisuus.

Kohtalo-opin ihmiselämässä on se kääntänyt ylösalasin. Se ei ole myöskään oleellisesti rajoitettu. vaan on sen toimintapiirinä koko maailma.

Me emme voi väittää, etteikö puolueessamme voi syntyä sisäisiä riitaisuuksia. Mutta me tiedämme, että ainoastaan sosialismin avulla voi työväenluokka vapautua. Me tiedämme, että päivä päivältä kasvaa puolueemme ja tulee viimein kykeneväksi täyttämään suuren historiallisen tehtävänsä. Ja kun kapitalismin viime hetket lyövät nousee sosialismi julistamaan rauhaa koko ihmis-kunnalle.

Suom. W. P.

Tänään -- huomenna

Tänään mä kaadun,
huomenna nousen.
Vuoroin mä jännitän,
laukaisen jousen.

Tänään mä kuljen
vaarojen teitä.
Huomenna mataan
jo syvänteitä.

Tänään mä hukkaan,
huomenna löydän.
— Se onpi sääntö
elon pelipöydän.

Siksipä pelaan,
löydän ja hukkaan.
Jo harmaita hapsia
saan minä tukkaan.

Jussi Raitio.

